

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

17 e jaargang
nummer 5
Mei 2017

KERKBEHEER

*Proactief kerkbeheer
een wijze van werken*

*Vitaliteitsscan
wint Mercer/Marsh-VKB Award*

*Synode besluit
over mobiliteit predikanten*

Schaapsound is de leverancier voor spraak- en muzikinstallaties, liturgieprojectie en HD KerkTV

Hervormde Kerk Groot-Amers

schaapsound

Zwolle 038-7851977 Ridderkerk 0180-414600 Roermond 0475-336969

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

Efficiënt betalen? SKG!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winstoogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Braindrain	5
Stokje doorgeven	6
Opinie Beeldschermen in monumentale kerk?	7
Algemene vergadering VKB: Naar Proactief Kerkbeheer	9
Impressie congres	10
Jaarrede: De kerkrentmeester van morgen is niet van gisteren	12
Proactief kerkbeheer: een wijze van werken	15
De orgelbank	17
Speedsessies	
- Gebouwen	18
- Mensen	19
- Geld	20
- Organisatie	21
Vitaliteitsscan wint Mercer/ Marsh - VKB Award	22
Actueel	24
Levende stenen - een theologie van kerkelijk vastgoed	25
Kerkrentmeester in beeld	26
Kalender voor kerkrentmeesters	26
Vraag van de kerkrentmeester - De groene pastorie	27
In dienst van de kerk De cantor-organist	28
Agenda	29
Kerkbalans	29
Producten	29
VKB Partner - Kerkdialoog	30
Synode besloot o.a. over mobiliteit predikanten	32
Solidariteitskas: doe er een beroep op	34
Maandelijks cartoon	35
Onderscheidingen van de VKB	37
PKN onderscheidingen	38
Koninklijke onderscheiding voor Wim Jurg	38

Gezonde spanning

Tijdens de voorbereidingen van deze vernieuwde uitgave van Kerkbeheer was er zeker sprake van een 'gezonde spanning'. De 'Rook special' (een speciale editie in het teken van oud eindredacteur Rook Belder) was voor ons al een voorproefje. En nu begint het 'echte' werk.

Deze uitgave staat in het teken van het VKB-congres. De jaarrede, speedsessies en de award, alles is terug te lezen. De planning was vrij krap. Na een geslaagde congresdag konden we dus direct aan de slag. We wilden namelijk de informatie van het congres al in dit nummer publiceren. De datum van het congres lag alleen dichtbij de deadline van de drukker.

Mariëtte van Ooijen
Eindredacteur

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en
2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Bedum,
penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
G. Koffeman, Oudewater, lid

Ereleden

D.G. Bijl en drs. G. van Soest

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur,
M. van Ooijen, eindredacteur, A. van
Bergeijk, N.J.M. de Jong en E. van Rijssen

Redactieraad

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
dr. M. van der Meulen en M. Nieboer

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden
van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen
€ 25,- per abonnement; 6 t/m 10

abonnementen € 23,- per abonnement
en 11 en meer abonnementen € 21,-
per abonnement. Abonnementsprijs
voor niet-leden € 28,- per abonnement.
Deze prijzen zijn exclusief 6 pct.
BTW. ISSN 1568-8712
Abonnementen lopen per kalenderjaar.
Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór
de aflooptdatum

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Oplage

5.500 ex. © mei 2017

Foto omslag

VKB congres

GrafiServices is dé specialist in gedrukte communicatie voor de nationale en internationale markt. Van advies, vormgeving, prepress, drukken, nabewerking tot distributie. Ons team registreert en ontzorgt voor opdrachtgevers hun communicatie met het beste resultaat.

GrafiServices

service voor communicatie

Kanaalweg 30
3526 KM Utrecht
(030) 2 822 822
www.grafiservices.nl
info@grafiservices.nl

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

Kerkrentmeesters in Groningen, Drenthe, Friesland en Noord-Holland

Kent u ons al?
Wie zijn wij?
Wat doen wij?

Neem eens een kijkje op onze website
www.sbkg-noordnederland.nl
of bel ons op nummer 058 - 212 35 92

Wij helpen u ontzorgen bij:

- onderhoud / restauratie / verbouw
- gebouwenbeheer / groenbeheer
- subsidie- en fondsaanvragen / financiering

SBKG
Noord-Nederland

een *Cantor* kerkgeluidstelsysteem van Dialog Church Sound U hóórt het verschil!

Als U op elke plaats in de kerk goede verstaanbaarheid wenst, dan kiest U voor Dialog Church Sound: goede advisering, professionele en toch eenvoudig werkende apparatuur en prima service! Een *Cantor* kerkgeluidstelsysteem wordt op basis van Uw wensen samengesteld, met als hoofddoel de meest optimale spraakverstaanbaarheid.

Al meer dan 55 jaar gespecialiseerd in kerkgeluidstechniek ... meer dan 1800 kerken met *Cantor* Kerkgeluidsapparatuur kerkversterkers, microfoons, geluidszuilen, draadloze volumeregeling, ringleidingsystemen, beeldprojectie

Dialog Church Sound
www.cantorsound.nl

Van Poppelstraat 22
040 – 2 420 840

5622 BJ Eindhoven
info@cantorsound.nl

Braindrain

Afgelopen 22 april hadden we als VKB onze jaarlijkse congresdag. Het was anders dan andere jaren. Dit jaar geen stands met aanbieders en leveranciers. In maart was reeds de Kerkenbeurs gehouden. Een congres in een kerkelijk centrum, en niet in een conferentieoord. Door omstandigheden geen spreker van buiten, maar een programma van binnenuit. De sfeer was er niet minder om. De Fontein in Nijkerk was een voortreffelijke plek. De begeleiding door de mensen van de kerk niet minder voortreffelijk. Een weliswaar frisse, maar zonovergoten dag, in een lichte kerk maakte de dag vanzelf lichter. Ook de bijdragen van musici als Dirk Jan Warnaar en Rob Favier waren niet te versmaden.

Ondertussen werden er serieuze noten gekraakt. Hoe gaan we verder met de kerk, hoe moet het verder met het beheer? Thema: naar proactief kerkbeheer. Met mooie voorbeelden uit de praktijk, die boven kwamen via de uitgeloopte Award. Met ideeën en plannen en gesprekken over meer samenhang en meer samenwerking. Ondertussen moesten we ook afscheid nemen van drie oude rotten in het vak. De heren Rigters, La Croix en Hoogendoorn traden terug als hoofdbestuursleden. Gelukkig werden ze al eerder aansluitend door het hoofdbestuur benoemd als commissieleden in respectievelijk de commissie begraafplaatsen en de commissie gebouwen en monumenten. Hun expertise gaat nog niet voor de vereniging verloren.

Toch noemde ik het in mijn jaarrede een vorm van 'brain-drain'. Het wegvloeien van deskundigheid, ervaring en kennis. Op zich is het de gang der dingen. Er is een tijd van komen en een tijd van gaan. Alleen: kunnen we er ook voor zorgen dat expertise, ervaring en kennis bewaard blijft en wordt overgedragen op een nieuwe generatie? En is er een nieuwe generatie die het stokje wil en kan overnemen? We staan als kerkrentmeesters, maar ook breder in de kerk, voor de opgave om hier fors aan te werken. Ook in eigen gelederen. Ook binnen de VKB, in de provinciale en de regionale verbanden en in landelijk verband. Wanneer verlaten getalenteerde jonge mensen hun land om elders een loopbaan te ambiëren? Dat is als zij in eigen land te weinig perspectief zien, of ouderen geen plaats willen maken, dan wel niet de omstandigheden zo willen aanpassen, dat ook jongere mensen er zin in krijgen verantwoordelijkheid te nemen. Je kunt ook

zeggen: ze zoeken hun geluk elders. Dat is ten dele waar. Er zijn ook vele jongeren die maar al te graag hun eigen land en samenleving (en hun eigen kerk) zouden willen dienen, maar niet alleen op de oude manier en in de oude structuren.

Het gaat om het zoeken van een middenweg: evolutie in werkwijzen, aanpak, continuïteit en vernieuwing. Het gaat om borgen van kennis en deskundigheid die opgeslagen ligt in de hoofden en handen van kerkrentmeesters met een lange staat van dienst. Maar ook om ruimte maken. Maken wij ruimte voor jongere kerkrentmeesters en jongere bestuurders? Passen we onze werkwijzen aan (bijvoorbeeld de vergadercultuur) zodat het voor hen aantrekkelijk kan zijn. Zoeken we actief en bewust naar verjonging en verbreding (meer vrouwelijke kerkrentmeesters bijvoorbeeld). We zullen het nodig hebben om de 'braindrain' die er is en eraan komt goed op te kunnen vangen.

Stokje doorgeven

Op de congresdag van 22 april jl. werd afscheid genomen van dhr. Rook Belder als eindredacteur van 'Kerkbeheer'. Ook zijn vaste compaan dhr. Ben van der Schaaf werd uitgezwaaid. Voor Belder was een speciale editie van 'Kerkbeheer' gemaakt, die nu al een *collector's item* aan het worden is. Van der Schaaf ontving een VKB-onder scheiding. Met beide heren treedt een groot stuk historie terug. Het stokje wordt overgedragen aan een jongere generatie.

Het blad blijft onverminderd van belang. Ondertussen zien we dat het belang van digitale verspreiding van informatie en nieuws is toegenomen. We hebben op het VKB bureau een Taakgroep Communicatie in het leven geroepen die het gehele proces van informatievoorziening aanstuurt. Dat is mede het gevolg van aanbevelingen uit een rapport over communicatie van Van der Schaaf uit 2015, overgenomen door het hoofdbestuur. Tegelijk is er gewerkt aan een vernieuwing van 'Kerkbeheer', die nu parallel loopt aan het terugtrekken van Belder als eindredacteur. De redactie wordt voortaan gevoerd door medewerkers van het bureau, met als nieuwe eindredacteur Mariëtte van Ooijen. Tijdens het congres werd door Rook Belder, na het in ontvangst nemen van zijn Rook-special, symbolisch het stokje aan haar overgedragen. Als hoofdredacteur zal ik figureren. Ondertus-

sen is er een redactieraad gevormd die toezicht houdt, en die de verbindingsschakel vormt met het bestuur.

De verhoudingen zijn bepaald in een redactiestatuut. In het colofon is te lezen wie in de redactieraad zitting hebben. We zijn nog op zoek naar iemand met journalistieke ervaring. Na een jaar van voorbereiding gaan we nu varen. De vormgeving is enigszins aangepast en ook het concept, niet alleen in de zomer maar ook in de winter wordt voortaan een nummer gecombineerd, maar er is ook veel continuïteit. Nu het menens is, komen er ook wat zenuwen boven. Het is niet niks om Belder op te volgen. Het coördinerende werk zal vooral neerkomen op Mariëtte van Ooijen. Koning David zei eens over één van zijn zonen: 'handel zachtkens met de jongeling'. Wij staan uiteraard open voor feedback, al uw opmerkingen nemen we ter harte, maar we zullen ook wat tijd nodig hebben om er goed in te komen. De smaak hebben we al te pakken, maar nu nog de ervaring. We hopen dat u met veel plezier ons 'Kerkbeheer' zult kunnen blijven lezen.

Kerkelijk Waardebeheer

Houd de kerk in uw midden!

Hoe? Laat u inspireren op onze regionale bijeenkomsten:

- 7 juni in Joannes de Doperkerk in Klundert
- 14 juni in de Grote Kerk in Schermerhorn
- 22 juni in het Boshuis in Klarenbeek

Van 19.00 tot 22.00 uur. Deelname is gratis.

Kijk voor meer informatie en aanmelding op www.kerkelijkwaardebeheer.nl

Beeldschermen in een monumentale kerk?

Tekst en beeld Jos Aarnoudse

Een oude al of niet monumentale kerk heeft haar eigen charme. Als het om een monumentale kerk gaat, waarbij ook het interieur valt onder beschermd erfgoed, mag er niet zomaar naar eigen inzicht worden ingegrepen. Een tijdje terug kregen we op ons bureau een cri de coeur: "Wie stopt de verloederding door het aanbrengen van beeldschermen, beamers en projectieschermen in onze prachtige oude kerken?"

Ondertussen zijn de gebouwen alle tijden steeds aangepast. Er kwam elektrische verlichting, om maar wat te noemen, en er kwamen geluidsinstallaties. En nu is de digitale revolutie gaande, met computergestuurde presentaties op een beeldscherm of projectiescherm. Soms zie je het als een tijdelijke voorziening, om bij een groots concert ook de bezoekers 'achter de pilaren' beeld te geven (eens meegemaakt in de St-Jan van Den Bosch). Soms ook permanent, om te gebruiken in de eredienst bij het projecteren van de te zingen liederen, of in verband met multifunctioneel gebruik van de kerk bij andere gelegenheden. Een beheerder zegt: "Als het goed wordt aangelegd, kan het prima geïntegreerd worden in de beleving van ons gebouw als monumentale kerk."

Wat vindt u, moet een levende kerk in een monumentaal gebouw mee kunnen bewegen met nieuwe ontwikkelingen en hoe? Of dient bij erfgoed alles zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat te worden teruggebracht of te worden geconserveerd?

Beeldschermen in de geheel vernieuwde Kerk aan de Haven van de Protestantse Gemeente Waalwijk, bij niet gebruik gehuld in 'schutkleur'

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren? Ga naar de VKB website (www.kerckrentmeester.nl) en wel via de home-pagina naar de tegel 'Forum en opinie' en laat daar uw opmerkingen achter en doe mee aan de poll. In het volgende nummer van Kerkbeheer schrijven we nog weer iets over dit onderwerp naar aanleiding van de reacties en poneren we een nieuwe vraagstelling van de maand.

De stelling:

Een levende kerk in een monumentaal gebouw moet kunnen meebewegen met nieuwe ontwikkelingen.

*V.l.n.r.:
De heren
mr. A. Rigters,
drs. J. la Croix en
ir. D. Hoogendoorn*

*Links:
De heer mr. P. van
den Boogaart*

*Rechts:
De heer
J. Schinkelshoek*

*V.l.n.r.:
Penningmeester
drs. H. van der Burg,
voorzitter
mr. Peter A. de
Lange, secretaris
dhr. W. Roseboom*

Algemene Vergadering VKB:

'Naar Proactief Kerkbeheer'

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Nico de Jong

Het congres van de VKB werd gehouden op 22 april jl. in het kerkelijk centrum De Fontein in Nijkerk. De dag stond in het teken van 'Proactief Kerkbeheer'. Begonnen werd met de statutaire algemene ledenvergadering.

Opening

In een zonovergoten kerkzaal verwelkomt de voorzitter van de VKB, mr. Peter A. de Lange de aanwezigen. Hij meldt de afwezigheid van de twee ereleden van de VKB, de heren Bijl en Van Soest en van mw. Versteeg van CNV Zorg en Welzijn. Vervolgens wordt er een lied gezongen. Gedurende de dag zijn er enkele muzikale intermezzo's onder leiding van Dirk Jan Warnaar uit Bodegraven. Het aanvangslied is treffend, zo in de week na Pasen, samengekomen als kerkrentmeesters die mede verantwoordelijk zijn voor de opbouw van de kerk: "Zingt een nieuw lied voor God de Here ... hier wordt een huis voor Hem bereid. Hij heeft de hand en het verstand gezegend voor het werk, de bouw van Christus' kerk". De voorzitter leest uit de bijbel een gedeelte uit Jesaja 28 vanaf vers 23. Het beleid van de boer wordt door de profeet als beeld gebruikt voor het beleid van God: 'Hij is wonderbaar van raad, groot van beleid' (Jes. 28:29). Zo is het ook aan ons om met beleid te werk te gaan. De voorzitter gaat voor in gebed. Er zijn geen ingekomen stukken of mededelingen.

Afscheid HB-leden

Wegens het bereiken van de uiterste zittingstermijnen wordt er afscheid genomen van de heren mr. A. Rigters, ir. D. Hoogendoorn, en drs. J. la Croix als leden van het hoofdbestuur van de VKB. Mr. De Lange spreekt hen toe met hartelijke en waarderende woorden. Uit de door dhr. Rook Belder opgediepte historische wetenswaardigheden over deze drie heren, blijkt welke enorme staat van dienst zij hebben binnen de VKB en de voorloper VVK. De voorzitter noemt het afscheid dan ook enigszins een triest moment. Vertrouwde gezichten verlaten het bestuur. Alle drie worden zij gedecoreerd met een VKB-onderscheiding. Ook ontvangen zij een boekje. Dat is er ook voor de secretaris van het hoofdbestuur, dhr. W.G. Roseboom. Hij is dit jaar 25 jaar hoofdbestuurslid. Daaraan wordt niet onopgemerkt voorbij gegaan.

Benoeming mr. P. van den Boogaart

Tijdens de algemene ledenvergadering wordt ook een

nieuw hoofdbestuurslid benoemd, te weten dhr. mr. P. van den Boogaart uit Oud-Beijerland. De vergadering stemt met applaus in met zijn voordracht.

De voorzitter memoreert dat een aantal bestuursleden met een verlengd mandaat zitting hebben, voor wie naartijdig vervangers worden gezocht. Het gaat om de voorzitter, vice-voorzitter en secretaris. Het dagelijks bestuur en de benoemings-advies-commissie (BAC) staan open voor goede suggesties ten aanzien van potentiële kandidaten.

Huishoudelijke zaken

Het verslag van de algemene vergadering van 2016 (gepubliceerd in Kerkbeheer van juni 2016) levert geen opmerkingen op, noch het jaarverslag over 2016. Zij worden vastgesteld. Penningmeester drs. H. van der Burg licht kort de financiële cijfers toe. Hij geeft aan tamelijk tevreden te zijn, en kan melden dat het voorstel is om de contributie te handhaven op het niveau van 2016. Er zijn geen vragen, waarna de vergadering de jaarstukken vaststelt en instemt met het voorstel inzake de contributie.

Resultaten Kerkbalans

De voorzitter van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving, dhr. J. Schinkelshoek, krijgt het woord. Hij vertelt wat de voortgaande plannen zijn om de Actie Kerkbalans verder te vernieuwen en van impulsen te voorzien, en schetst een eerste prognose van de resultaten van de Actie Kerkbalans 2017. Het is nog niet de plus, waarnaar met de vernieuwingsagenda gestreefd wordt, maar minder minder dan in voorgaande jaren. Er zijn meer lokale kerken gegroeid in opbrengst en minder kerken gedaald. Het complete verhaal van dhr. Schinkelshoek is te lezen op de VKB website (www.kerkrentmeester.nl) via de 'tegel' Jaartheme en Congres.

Sluiting

Omdat er geen vragen voor de rondvraag zijn ingediend, kan de voorzitter na de presentatie van Schinkelshoek de algemene vergadering sluiten en wordt er overgegaan op het verdere programma van de congresdag.

Impressie congres

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Nico de Jong

Het congres van de VKB op zaterdag 22 april te Nijkerk is achter de rug. Het congres stond in het teken van het jaar-thema 'kerkrentmeester 2017: naar proactief kerkbeheer'. Het woord proactief dook gedurende het congres vele malen op. Er is veel kennis en informatie uitgewisseld. De fraaie locatie, het kerkgebouw De Fontein van de Hervormde gemeente te Nijkerk, heeft bijgedragen aan de vele ontmoetingen die plaatsvonden. De muzikale invulling o.l.v. Dirk Jan Warnaar bracht veel enthousiasme teweeg.

Algemene ledenvergadering

Het ochtendprogramma ging van start nadat de algemene ledenvergadering had plaatsgevonden. Een verslag van de algemene ledenvergadering is apart opgenomen in dit nummer van 'Kerkbeheer'.

Mercer/Marsh-VKB Award

Het congres vervolgde met de uitreiking van de Mercer / Marsh – VKB Award. Deze prijs wordt uitgereikt aan colleges van kerkrentmeesters die proactief en innovatief zijn. Colleges hebben aan de oproep om met deze wedstrijd mee te doen gehoor gegeven en tijdens het congres vond de uitreiking plaats. De Protestantse gemeente te Amersfoort mocht de eerste prijs (€ 3.000) in ontvangst nemen, de tweede prijs (€ 1.500) ging naar de Protestantse gemeente te Alphen aan den Rijn, wijkgemeente Maranathakerk en de derde en laatste prijs (€ 500) mocht de Hervormde gemeente te Streefkerk in ontvangst nemen.

De prijsuitreiking werd gedaan door drs. Cor de Raadt als voorzitter van de jury. Voorafgaand werden er drie filmpjes vertoond van de prijswinnaars die een beeld gaven van de drie winnende projecten. Die filmpjes werden gemaakt als onderdeel van de prijs. Ze zijn te bekijken via de website van de VKB (www.kerkrentmeester.nl) via de 'tegel' Award (evenals die van vorig jaar overigens). Het feit dat er drie winnaars waren, zo stelde De Raadt, wil niet zeggen dat de andere inzendingen niet de moeite waard waren. Ze waren allen van hoge kwaliteit. We willen deze via ons blad 'Kerkbeheer' in aankomende nummers graag als best practices presenteren (mits uiteraard met toestemming van de inzenders)

Jaarrede, inleiding en forum

In de jaarrede ging voorzitter mr. Peter de Lange verder in

op het thema proactief kerkbeheer. De jaarrede is elders in dit nummer van 'Kerkbeheer' opgenomen.

Vice-voorzitter drs. Cor de Raadt leidde het thema 'proactief kerkbeheer' wat meer beleidsmatig in. Een artikel van zijn hand vindt u elders in dit nummer van 'Kerkbeheer'.

Daarna werd er een forumgesprek gehouden, waarbij ook bezoekers uit de zaal meepraatten. Het ging over de proactieve rol van colleges van kerkrentmeesters. Ds. Hans van Ark, plaatsvervangend directeur van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk, nam aan het gesprek deel, evenals de winnaar van de Award uit Amersfoort, dhr. Wim Oosterom. Van Ark benadrukte dat het er vooral om gaat om als kerkrentmeesters met de missionaire, pastorale en diaconale mensen in de kerk in gesprek te komen over onze visie op kerk-zijn, en daarnaast niet in het gesprek te blijven hangen, maar het dan ook doen. "We weten wel wat er nodig is en wat er kan, maar het gaat ook om doen". Oosterom vertelde dat het vooral de fusie was in Amersfoort die de impuls gaf om na te denken over wat verstaan moet worden onder vitale wijkgemeenten, en hoe je dat kunt vaststellen, meten en vergelijken. Het hielp dat er professionele deskundigheid was in de gemeente om zo'n vitaliteitsscan te ontwikkelen als in Amersfoort is gebeurd. De Raadt maakte duidelijk dat Amersfoort een voorbeeld is van wat de VKB ook landelijk voor ogen staat. Geen woorden maar daden, leverde ook de vraag op uit de zaal hoe het zat met dat adagium bij de VKB en de Dienstenorganisatie zelf, waar het gaat om het werken aan een gezamenlijke koepel voor kerkbeheer. Hoe vordert het met de gesprekken daarover samen met de KKA-KKG? De Lange kon iets van de stand van zaken laten weten. Hij ging er vanuit dat er voor de zomer duidelijkheid is hoe het verder gaat. Omdat het programma van de morgen al aardig was uitgelopen, hield de forumvoorzitter het strak en werd er na een half uur overgegaan tot het volgende programma-onderdeel. Maar er was in de loop van de dag nog genoeg ruimte om met elkaar in gesprek te zijn.

Start Kerkbeheer nieuwe stijl

Er werd afscheid genomen van de eindredacteur van Kerkbeheer, dhr. Rook Belder. Hij droeg het eindredacteurschap over aan mw. Mariëtte van Ooijen. Er werd aan de scheidend eindredacteur en aan alle aanwezigen een

*Boven: uitreiking Vademecum Begraafplaatsen
 Rechtsboven: Dirk Jan Warnaar bracht
 veel enthousiasme teweeg
 Linksonder: dhr. Ben van der Schaaf ontvangt het insigne
 Rechtsonder: forum gesprek met drs. Cor de
 Raadt, ds. Hans van Ark, drs. Jos Aarnoudse,
 dhr. Wim Oosterom en mr. Peter de Lange*

glossy overhandigd, speciaal aan hen gewijd. In deze glossy wordt dhr. Rook Belder uitgebreid geportretteerd door bekenden. Het bureau van de VKB in Dordrecht bleek de verrassing goed te hebben voorbereid: de glossy was een complete verrassing voor Rook Belder. Ook werd er afscheid genomen van de vaste compaan van Belder op communicatiegebied, dhr. Ben van der Schaaf. Directeur Aarnoudse lichtte nog kort toe hoe het nu verder gaat met 'Kerkbeheer' nieuwe stijl, in combinatie met de informatievoorziening via digitale kanalen.

Vademecum Begraafplaatsen

Tenslotte werd in het morgenprogramma door drs. Jacques la Croix - na een toelichting - het eerste exem-

plaar overhandigd van het geheel nieuw geredigeerde Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen. Ook andere leden van de commissie begraafplaatsen namen deel aan de symbolische overhandiging aan de voorzitter. Bij de stand van de VKB was het boek te koop. Vanuit het bureau hadden we te weinig exemplaren meegenomen naar Nijkerk, zozeer was het in trek. Het boek over beheer van kerkelijke begraafplaatsen is te bestellen in de webshop van de VKB op www.kerkrentmeester.nl. Nadat het eerste exemplaar van het vernieuwde boek over het beheer van begraafplaatsen was overhandigd, werd er onder bezielende leiding van musicus Dirk Jan Warnaar gezongen als gebed voor de lunch.

Jaarrede voorzitter VKB op congres 2017

“De kerkrentmeester van morgen is niet van gisteren”

Tekst Peter A. de Lange **Beeld** Nico de Jong

De maatschappij verandert steeds sneller en bedrijven, organisaties en instellingen hebben in veel gevallen een lastige opgave voor de boeg. Hiervoor worden overal, samen met leden en partnerorganisaties, vernieuwingsagenda's ontwikkeld om een vernieuwingsbeweging op gang te brengen. Veel van die agenda's zijn gebaseerd op langetermijnvisies, met daarin elementen van een 'wendbare houding', 'duurzaamheid' (sustainability and awareness), 'stabiele factor', 'focus op de doelgroep' en 'klant'.

Vernieuwingsagenda

De kracht van die agenda's zit in de samenhang en verbinding van activiteiten, mensen en partners, in een stuk integraliteit en het samen met elkaar anders doen en vernieuwen. Dat vereist in veel gevallen een andere inzet, andere technieken en een forse vernieuwingsagenda. Zo lanceerde bijvoorbeeld de koepelorganisatie voor woningbouwcorporaties Aedes in dat kader deze week nog haar plannen in die trant.

In dit beleidsmatig jubeljaar van de

VKB staan ook wij stil bij onze eigen vernieuwingsagenda: 'op weg naar proactief kerkbeheer'. Die komt niet uit de lucht vallen. Proactief kerkbeheer vormt in onze agenda-ontwikkeling door de jaren heen welbeschouwd 'Kansen voor Kerken 3.0'.

De kerkrentmeester van morgen is dus niet van gisteren. Het omgekeerde geldt mogelijk ook. De kerkrentmeester van gisteren is immers waarschijnlijk niet de kerkrentmeester van morgen. Ook het gedwongen afscheid van zoëven van een drietal

oude rotten uit het vak uit het midden van het hoofdbestuur wees daar al voorzichtig een beetje op. Daar voltrekken zich braindrains.

De metafoor van de grasmaaier

Het merkwaardige is dat ik in mijn portefeuille en mijn themajaar als voorzitter vandaag eigenlijk niets mag en niets kan zeggen over proactief kerkbeheer. Niet mag omdat de vicevoorzitter hierna u daar uitgebreid en op inhoud over gaat vertellen en mij dus heeft ingefluisterd

vooral niet hetzelfde te gaan doen en het gras voor zijn voeten weg te maaien. Niet kan omdat 'proactief kerkbeheer' eigenlijk helemaal nog niet bestaat. Dat moet dus in de kerk nog worden uitgevonden.

Ik verklap u dat ik eigenlijk niet zo van grasmaaien hou. Ik maak hier even een bruggetje met de landelijke omgeving waar ik woon tussen de boeren. Een klein lapje is leuk, maar voor een wat groter stuk is een robotmaaier voor verder weinig uitdagend en geestdodend werk ideaal en hoogst noodzakelijk. Mijn maaiër gaat dus dag en nacht uit om te maaien. Mijn maaiër maait met maximaal maieresultaat.

Robotisering en informatisering doen met andere techniek – beamers, beeldschermen, gehoorapparaten, ringleidingen, camera's, internet, en dergelijke – hun intrede in de kerk. Vroeger had je dat met predikanten ook nog wel eens – intredes – maar die gebeurtenissen lijken steeds meer een zeldzaamheid te worden. Ook mijn maaiërobot moet ik overigens af en toe resetten of een duwtje geven. Een goed en rechtstreeks gesprek is nog vaak lastig, maar diezelfde ervaring heb ik bij bezwaren en geschillen soms ook. Mijn robot is gewoon dag en nacht via mijn mobiele telefoon bereikbaar. Efficiënt en doelmatig, en daar houden rekenmeesters van. In een gemeente stuit ik ook overdag nog al eens op antwoordapparaat of voicemail.

“Waar gaat het ook alweer allemaal echt om, het echte inhoudelijke gesprek voeren, zaken doen die tellen en focus houden”

De interface kan erg ingewikkeld en gebruiksonvriendelijk zijn. En al aan het begin van het seizoen bleek mijn maaiër overspannen – hij had zeg maar een burn out – en moest zijn

printplaat worden vervangen. Daar droom ik in de kerk ook eerlijk gezegd regelmatig van. Back to basics, heet dat inmiddels in goed Nederlands. Dat is dus niet verder en vooruit, maar even terug, opnieuw en achteruit. Waar gaat het ook alweer allemaal echt om, het echte inhoudelijke gesprek voeren, zaken doen die tellen en focus houden. De rest dus niet doen, niet laten afleiden. Het pand bewaren. Het is wel onze goede God die ons daarin zoekt en onderricht. Die ons leert wat wij moeten doen. Het herstel van mijn maaiër viel overigens onder de garantie. Als mensen in de kerk doen we daar niet zo aan.

Werkgroep Ontzorgen Kerkgebouwen

Kerkbeheer kennen we hier uiteraard allemaal. Als geen ander zullen we maar zeggen. We hebben binnen het verband van de Protestantse Kerk in Nederland circa 2.500 kerkgebouwen in eigendom die nog op de een of andere manier geheel of ten dele gebruikt worden voor de eredienst. Eén in het oog houden lukt nog wel, twee of drie wordt lastiger, maar meer is niet goed te doen. Naast al het werk van de VKB op dat punt is daar gelukkig uiteindelijk ook een werkgroep voor bedacht, met de pakkende naam: de WOK. Dat staat voor Werkgroep Ontzorgen Kerkgebouwen, waaraan ik zelf namens de VKB deelneem. Mijn vrouw houdt van wokken maar ik doe het dus echt. Naar verwachting zullen in de loop van komende maand de eerste resultaten van de WOK naar buiten worden gebracht. Ook daar mag ik nu helaas verder niets over opbiechten. Maar er is veel en nieuws te melden en het gaat beslist spannend worden. Big data, datamining en dataretrieval zijn straks keywords. Wordt vervolgd dus.

Pro-activiteit

Proactief is wel wat vreemd en eigenaardig. Pro is voor. Dat weten we allemaal. Actief is werkzaam. Dat zijn ook sommigen nog van u. Voorwerkzaam is dus proactief. We bedoelen dan volgens Van Dale 'in handelen of optreden anticiperend, vooruitlopend op verwachte toekomstige werkingen of handelingen of resultaten daarvan.'

Dat doet mij meer denken aan een

oud-vaderlandse wijsheid: bezint eer ge begint. En ook: zet de tering naar de nering. Wij lazten net van Jesaja in de Bijbel dat boeren dat doen. Duurzaam. Al duizenden jaren. In Vlaanderen is er nog een andere variant: 'Stelt de tering naar de nering of uw nering krijgt de tering'. Veel van onze gemeenten hebben daar volgens mij last van. Wij kunnen nog wat leren van de boeren. Back to basics, maar inmiddels ook voorzien van moderne technieken en hulpmiddelen, zoals drones, trekkers, gps, etcetera. Daar is in de kerk nog een wereld te winnen. De heer De Raadt geeft aansluitend raad. En goede raad is bij de VKB niet duur.

Bredere samenhang en samenwerking

De WOK is op ons beleidsterrein 'gebouwen' onderdeel van een breder geheel. Kerkbeheer is oneindig veel meer dan de enkele zorg voor een kerkgebouw. Als zodanig preludeert de WOK in nauwe samenwerking met KKA/KKG op 'de koepel'. Met het herinrichten van de Protestantse Kerk in Nederland zijn gemeenteadviseurs Kerkbeheer in hun adviserende taak min of meer van het toneel verdwenen. Daar ontstaat een soort gat, een lacune, een gemis voor al die plaatsen waar goed, nijver en constructief werd gewerkt. Tegelijk wordt het land anders ingericht. In plaats van de classaes komen er 11 regio's. Ordinantie 11 wordt bewerkt en er komt een regiopredikant, die uiteindelijk ook over een stukje doorzettingmacht zou moeten beschikken.

Die nieuwe indeling en andere organisatie roept uiteraard nieuwe vragen op. Als gemeenten worden opgeheven, of worden gevormd, pioniersplekken en huisgemeenten en andere vormen van gemeentezijn ontstaan, hoe borg en faciliteer je dat dan kerkrentmeesterlijk? De provinciale afdelingen van de VKB zitten straks ook wellicht met een ander geografisch werkgebied dan de regio's. In het staande klavertjevier-model (een provinciale en regionale samenwerking onder regie van een VKB-afdeling met de SBKG, de RCCB en de gemeente-adviseur kerkbeheer) ontstaan gaten of lacunes. Die moeten opnieuw worden gedefinieerd en ingevuld. En gaan

onze VKB-partners en adviseurs straks in de provincie en regio actief meedraaien?

Elkaar tot hand en voet zijn

De situatie ter plaatse wordt het beste gekend door degenen die daar ter plaatse wonen en werken. Subjectief is dat waar. Die beleving, dat leven en werken ter plekke telt voluit. 'Gij zult de walmende vlaspit niet doven, gij zult geen kerken sluiten', zo luidt één van de tien geboden voor kerkrentmeesters. Tegelijkertijd is er de andere werkelijkheid van de omgeving, het elkaar gegeven en elkaars broeders' en zusters' hoeder, elkaar tot hand en voet zijn. Met oprecht en indringend oog voor onderlinge en wederzijdse behoeften, wensen en verlangens. Geld is lang niet altijd een probleem of het echte probleem. De verkondiging van het Evangelie is in volle essentie immers volstrekt gratis en kost niets. Geld volgt de Verkondiging en gaat daar helemaal niet noodzakelijk aan vooraf. Het is onze God die ons daarin onderricht en ons leert wat wij moeten doen. Wij moeten elkaar niet voor de mal houden en stiekem anders leren en handelen. Ga in vertrouwen. Dat de Heilige Geest niet per sé waait buiten de grenzen van een sluitende begroting mag tegelijk ook voluit waar zijn.

Kerkrentmeesters zijn doorgaans nuchtere mensen. Die kunnen tegen een stootje. Maar als de mensen wegblijven, de kerk onbetaalbaar wordt en approbatie er niet meer in lijkt te zitten, de koster allang is wegbezuinigd en de organist het klavier bijna alleen nog maar als vrijwilliger mag bespelen, dan wordt een droom eenvoudig nachtmerrie. Zo moet het niet gaan. Een boer blijft niet eindeloos dorsen. Hij stuurt zijn paarden en het wagenrad eroverheen, maar hij laat het graan niet verpletteren (Jesaja 28).

Koepel voor kerkbeheer

In de koepel – een beoogd vehikel in de vorm van een kerkelijke stichting – kan kennis en overzicht over het geheel belegd en geborgd worden, eenduidig, zonder het ontstaan van dubbeling. Eén loket, één aanspreekpunt, één ontwikkeling, administratieve lastenverlichting en voor en door betrouwbaar en deskundig kerkvolk. Wij hopen dat te kunnen

realiseren met het Bestuur van de Dienstenorganisatie, met de KKA/KKG, wellicht ook nog met de Federatie van Diaconieën daarbij. En als dat allemaal niet met elkaar lukt, dan gaat de VKB ten minste zelf door. Zo simpel is dat. Als Mozes niet naar de berg komt, dan komt de berg maar naar Mozes.

“Geld is lang niet altijd een probleem of het echte probleem”

Anderzijds: de koepel luidt niet het einde van de VKB in, ook al gaan mogelijk delen van ons kennis- en service-instituut in de koepel mee. Belangenbehartiging blijft sowieso. Maar we krijgen er dan als kerkrentmeester meer voor terug dan het ons oplevert. De VKB is geen doel op zich. De VKB is er met het oog op u als kerkrentmeester als dienaar van de plaatselijke gemeente.

Intussen is er in het veld meer samenwerking. Wij trekken nadrukkelijker en meer op met de Federatie van Diaconieën. Veel van de actuele thema's raken ons in zeker opzicht op vergelijkbare wijze. Ook de klassieke vraagstukken op het punt van armengeld en kerkgeld bespreken wij met elkaar. Ook die context en omgeving verandert en beweegt snel. Met de Bond van Predikanten was er eerder intensief contact over het mobiliteitsvraagstuk van predikanten in relatie tot de noden van veel gemeenten, juist op het punt van voortgaande financiering van die predikantsplaats. Dat resulteerde in het bieden van gewogen en constructie alternatieven op het punt van harde terminering en begrip voor de vaak lastige positie waarin veel gemeenten verkeren. Een uniek convenant was het gevolg, met veel elementen daaruit nu bezegeld door synodale besluitvorming.

Na gebouwen – u weet wel: de WOK – willen wij dus ook met het oog op de integraliteit van de beleidsvelden en daarin spelende vraagstukken door met geld en organisatie. Blijft bijvoorbeeld de quotumdruk ongewijzigd gelijk bij minder aanbod van diensten en mogelijkheden?

Interne VKB-vernieuwing

Intern maakt het VKB-bureau in Dordrecht intussen heel grote slagen. Vandaag gaat u daar nog zeker iets van meekrijgen. Er wordt keihard en met buitengewoon veel inzet gewerkt. Zonder Rook Belder is dat vanzelfsprekend bijkans onmogelijk. Maar we zijn het wel aan het doen. De VKB kijkt intussen verder vooruit en gaat in alle opzichten met haar tijd mee. Noem dat proactief, noem het beleid. We hebben bestaansrecht en blijven dat al bijna 100 jaar (!) telkens opnieuw uitvinden en concreet invullen. Tijd dan voor een feestje wellicht.

De wereld van echte betrokken partners, deskundigen en adviseurs is inmiddels voor een belangrijk deel aan het institutionaliseren. Wij hebben daar hoge verwachtingen van. Wij verzamelen, ontsluiten en delen kennis, en verwachten daar tegenover dat anderen dat ook doen. Een nieuwe manier van werken, met de VKB als knooppunt.

Wat zal de toekomst brengen?

“Ook dit vindt zijn oorsprong Bij de HEER van de hemelse machten: zijn beleid is wonderbaarlijk en hij volvoert het in grote wijsheid.”

Wij danken u voor al het werk dat u in uw gemeente en op andere plaatsen waar u gesteld bent in naam van de Heer verricht en hebt verricht. Wij danken u voor allen die u daarin steunen en dragen. Wij bidden om zegen over het werk van onze Protestantse Kerk in Nederland en dragen allen op die daaraan bouwen.

De kerkrentmeester is niet van gisteren. Wij zien niet achter ons om. God zelf leert ons iedere dag opnieuw wat te doen! Hij zal iets tot stand brengen, iets bijzonders, Hij gaat iets buitengewoons volbrengen. Het biddend aanvaarden van die beloften van onze Maker maakt ons tot makertjes en makkertjes in zijn proeftuin. Ik wens u allen daar uitermate veel vreugde en plezier bij.

Nijkerk, 22 april 2017

Proactief kerkbeheer: een wijze van werken

Tekst Cor de Raadt

De veranderingen die zich op het kerkelijk erf aftekenen en die landelijk onder meer geleid hebben tot de intensieve discussie rond ‘Kerk 2025’, hebben ook hun gevolgen voor beheer en de manier waarop we met beheer aangelegenheden omgaan. De vraagstukken waar plaatselijke colleges van kerkrentmeesters mee te maken krijgen, laten zich niet meer geïsoleerd en met eenvoudige maatregelen oplossen. Een integrale en meer proactieve wijze van handelen is nodig om de materiële fundamenteen voor de plaatselijke kerkelijke gemeenschap ook voor de toekomst vorm te geven. In dit artikel gaan we in op deze thematiek. Wat verstaan we eigenlijk onder proactief en integraal kerkbeheer, waarom is dat nodig, hoe geef je dat vorm en wat voor instrumenten heb je daarvoor nodig?

De plaats van kerkbeheer

De plaatselijke kerkelijke gemeente is allereerst een gemeenschap van gelovigen. Verkondiging van het evangelie, ontmoeting en pastoraat en de missionaire taak naar de nabije en verre naaste staan – en terecht – centraal. Kerkbeheer en daarmee de zorg voor materiële zaken als geld, gebouwen, organisatie en mensen (vrijwillig en betaald) zijn daar een afgeleide van. Niet beheer bepaalt richting en beleid, maar geloof en gemeenschap bepalen dat. ‘Terug naar de kern’ is dat gaan heten in het kader van de discussie rond het thema ‘Kerk 2025’.

Dat neemt niet weg, dat we in de afgelopen jaren hebben gezien dat kerkenraden en kerkrentmeesters steeds meer en nadrukkelijker voor vraagstukken worden gesteld die de continuïteiten van de gemeente raken. Verschijnselen als krimp en daarmee gepaard gaande daling van financiële middelen maken het meer dan vroeger nodig om beleid te maken dat samenhangend is en maken het meer dan vroeger nodig om vooruit te kijken. Maar ook andere en vernieuwende vormen van kerk-zijn maken het nodig het vraagstuk van beheer op dit gebied te doordenken.

Was het in het verleden nog mogelijk om onderwerpen

als de aanpak van geldwerving, de omvang van de predikantsformatie, de onderhoudskosten van het gebouw apart te bezien en per terrein maatregelen te nemen, nu staan de colleges veelal voor problemen die daarmee niet zijn op te lossen. Om bijvoorbeeld de begroting rond te krijgen en dat – bij dalend ledental – ook op termijn nog te kunnen, is vaak dieper ingrijpen nodig. Weten, vooruitkijken en integraliteit worden dan veel meer de kernbegrippen waar het om gaat.

Daarmee komen ook andersoortige vragen op zoals:

- Welk deel van ons budget besteden we eigenlijk aan gebouw(en) en onderhoud, hoe ontwikkelt zich dat in de komende tijd, is dat nog te dragen en hoe verhoudt zich dat eigenlijk tot vergelijkbare kerkelijke gemeenten?
- Welke verplichtingen hebben wij naar onze betaalde krachten en voor welke periode, kunnen wij hier op sturen en hoe doen andere gemeenten dat?
- Hoe staan onze activiteiten rond Kerkbalans er voor? Kunnen we hier vitaliseren of is de rek er uit. Wat is hier de benchmark?
- Kunnen we de neerwaartse trend keren of zien we ons genoodzaakt samenwerking met anderen te zoeken?

*“Proactief kerkbeheer heeft
zicht op de toekomst,
leert van andere gemeenten
en legt relaties tussen
beleidsterreinen”*

Aangelegenheden van vermogensrechtelijke aard (zoals dat zo mooi heet in de kerkordelijke documenten) komen daarmee dichterbij de taken van de kerkenraad op het gebied van beleid en vooral meerjarig beleid. Daarmee wordt de relatie van college van kerkrentmeesters

ters en kerkenraad steeds belangrijker. Maar daarmee wordt het ook steeds belangrijker om de 'advies' rol van de colleges op het gebied van beheersaangelegenheden beter vorm te geven. Het veronderstelt een hoge standaard van wat we gezond kerkbeheer zouden kunnen noemen.

Proactief kerkbeheer

Die hoge standaard drukken wij uit in de term proactief kerkbeheer. Daarmee duiden we een verschuiving aan in het werk van de kerkrentmeester. Het 'dagelijkse werk' van onderhoud gebouwen, organisatie van Kerkbalans, begroten en 'werkgeverschap' blijft van belang, maar daarnaast zullen vragen die te maken hebben met de toekomstige ontwikkeling en keuzes die daarin moeten worden gemaakt een prominente plaats op de agenda krijgen. Onder proactief kerkbeheer verstaan we dan ook een wijze van beheer voeren die gebaseerd is op adequate gegevens, die vooruitkijkt naar de toekomst, die beheersgebieden in samenhang beschouwt en die op grond daarvan de basis legt voor te nemen integrale beslissingen gericht op de continuïteit en vitaliteit van gemeente en gemeenschap.

"Daarmee wordt de relatie van college van kerkrentmeesters en kerkenraad steeds belangrijker"

Proactief kerkbeheer heeft zicht op de toekomst, leert van andere gemeenten en legt relaties tussen beleidsterreinen. Dan is het antwoord op bijvoorbeeld een negatief exploitatieresultaat niet simpelweg: we gaan bezuinigen. Het is veel meer een aanzet voor een bredere analyse: kunnen we geldwerving verhogen, kunnen we anders omgaan met beheer en gebruik van onze gebouwen, kunnen we andere inzet van betaalde en niet-betaalde krachten realiseren, enzovoort.

Metten en weten

Proactief kerkbeheer begint allereerst bij 'weten'. Lang niet alles – en zeker het meest wezenlijke – is in cijfers te vangen. Maar net doen of cijfers niets te vertellen hebben is ook dwaasheid. Metten is wel degelijk weten. Proactief kerkbeheer begint daarmee met het verzamelen van gegevens. Als we verantwoord beleid willen maken naar de toekomst, dan is kennis nodig. Kennis van de huidige situatie (hoe staan we er nu voor als het gaat om ledental, geefgedrag, financiële situatie, staat van gebouwen?) en wat valt er menselijkerwijs te zeggen over toekomstige ontwikkelingen. Hoe ontwikkelt zich ons ledental, ons meerjarig financieel beleid? Op grond van die gegevens gaat het om vooruitkijken, het maken van meerjarig integraal beleid.

Proactief kerkbeheer veronderstelt in de tweede plaats leren van elkaar, vergelijken met gemeenten in ongeveer dezelfde situatie om daaruit verantwoord conclusies te trekken. Met een duur woord dus: benchmarking. Is ons kostenniveau, onze verhouding tussen personele, materiele lasten vergelijkbaar met anderen? Zien we bij andere gemeenten een hoger geefgemiddelde en zit daar dan voor ons nog ruimte? Besteden wij vergeleken met anderen niet te weinig aan pastoraat? Om er maar een paar te noemen.

Proactief kerkbeheer veronderstelt tenslotte dat op basis van die gegevens en met zicht op de benchmark verantwoorde en gefundeerde voorstellen voor besluitvorming kunnen worden voorbereid.

Analyse instrument

We zijn er als VKB van overtuigd, dat juist in een tijd van verandering waarin de kerkelijke gemeenschap zich bevindt er standaarden en instrumenten nodig zijn om kerkrentmeesters en kerkenraden te helpen zo eenvoudig mogelijk en transparant beleid te kunnen maken gericht op behoud en vitaliteit van de plaatselijke gemeente. Dat vereist eerder meer dan minder intensieve ondersteuning van de kerkrentmeesters. Zij staan voor forse keuzeprocessen en hebben daar een instrumentarium voor nodig.

Die ondersteuning leveren we als VKB al op diverse manieren. In de eerste plaats via ons kennisplatform. Via de website www.kerkrentmeester.nl ontsluiten en produceren we thematische informatie op de beleidsterreinen organisatie, geld, mensen en gebouwen. Via het vernieuwde blad Kerkbeheer wisselen we best practices uit en gaan we dieper in op achtergronden van kerkrentmeesterlijke thema's. Via nieuwsbrieven zorgen we voor snelle berichtgeving en met de VKB academy gaan we verder voorzien in de behoefte aan scholing. Daarnaast zijn we bezig adviseurs en partners om ons heen te verzamelen die kerkrentmeesters op diverse terreinen terzijde kunnen staan.

“Als we verantwoord beleid willen maken naar de toekomst, dan is kennis nodig”

Maar voor een goede ondersteuning van proactief kerkbeheer is net iets meer nodig. Daarom zijn we gestart met de ontwikkeling van een digitaal analyse instrument dat colleges van kerkrentmeesters daarbij helpt. Dat instrument moet allereerst het college in staat stellen een analyse te maken van de huidige situatie. Hoe staan wij er op beheersgebied eigenlijk voor op punten als ledenontwikkeling, geefgedrag, begroting en exploitatie, bezit en onderhoud gebouwen, personele verplichtingen? En dat niet alleen op dit moment, maar ook hoe ontwikkelen die gebieden zich de komende jaren.

Het instrument moet in de tweede plaats de mogelijkheid geven te benchmarken. Hoe verhouden wij ons tot andere gemeenten met een soortgelijke omvang en profiel en wat valt daaruit te leren? Dat veronderstelt vooral ook dat het ons lukt de gegevens die daarvoor nodig zijn systematisch beschikbaar te krijgen. Ook hier is weten meten. Veel gegevens zijn er al, maar niet altijd gestandaardiseerd en beschikbaar. We werken er samen met de landelijke

kerk aan om daar slagen in te maken (bijvoorbeeld op het gebied van inventarisatie van kerkgebouwen). We hopen in de loop van 2017 een ontwerp van dit instrument te kunnen presenteren.

Tot slot

We streven er op deze manier naar een analyse instrument of scan te ontwikkelen die kerkrentmeesters in staat stelt hun beheersmatige vitaliteit voor nu en in de komende tijd te 'meten' en daarop integraal beleid te kunnen maken. We zijn ervan overtuigd dat we daarmee een bijdrage leveren aan een verdere professionalisering van gezond kerkbeheer. Gezond kerkbeheer dat gericht is op vitaal kerk-zijn. Gericht op een situatie waar inkomsten en uitgaven van de gemeente duurzaam in balans zijn en voor de activiteiten benodigde accommodaties aanwezig zijn. Waar pastoraat, eredienst en toerusting voor en binnen de plaatselijke gemeenschap door en uit die gemeenschap gefinancierd kunnen worden en waarbij ook diaconale, pastorale en missionaire activiteiten gericht op de nabije of verre omgeving van de gemeente duurzaam financieerbaar zijn.

Proactief kerkbeheer: niet als doel op zich, maar als middel om de kern van kerk-zijn in verkondiging, het zijn van geloofsgemeenschap en de zorg voor de naaste ook in de komende tijd materieel mogelijk te maken. Daar doen we het tenslotte voor.

drs. C. de Raadt

Drs. Cor de Raadt is vicevoorzitter van de VKB en maakt deel uit van de adviesgroep van de Protestantse Kerk 'Kerk naar 2025'.

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Afgelopen maand is een nieuw orgel in het bestand opgenomen, te weten een mechanisch orgel met 16 stemmen verdeeld over hoofdwerk, nevenwerk en pedaal. Het betreft een orgel uit de Pax Christikerk in Den Haag, gebouwd in 1969 door de Fa. Verschueren. Met deze nieuwe inschrijving zijn er nu 8 instrumenten in de orgelbank opgenomen. Deze orgels kunt u raadplegen op onze website kerkmarkt.nl in de rubriek orgelbank.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:
Centraal Bureau VKB Tel. (078) 639 36 63
E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

**Tijdens het congres werden er korte presentaties gegeven over de ontwikkelingen op de vier beleidsterreinen van de VKB: organisatie - mensen - gebouwen - geld.*

Tijdens deze korte sessies waren er per beleidsterrein ook diverse deskundigen aanwezig bij een speeddate-tafel. De aanwezigen konden hier terecht met hun vragen.

Speedsessies

Een korte impressie van de verschillende speedsessies*

Gebouwen

Tekst Peter de Wit en Max van der Klooster

Na een korte introductie door Peter de Wit (portefeuillehouder gebouwen) deelde de zaal zich als vanzelf in drieën op. Bij de speedsessie begraafplaatsen was uiteraard het nieuwe vademecum direct aanleiding om wat vragen te stellen en kon ook naar het vademecum als naslagwerk verwezen worden.

Bij de speedsessie over orgels, die werd verzorgd door leden van de Commissie voor Orgelzaken (COZ) van de VKB en een orgeladviseur, waren er vragen met betrekking tot de bescherming van het gebouw door de monumentenstatus en de bescherming van het orgel. Gaan die beide soorten bescherming samen op of zijn er verschillen? Ook bleek duidelijk uit de gesprekken dat het aanpassen van een orgel veel geld kost. Een deel daarvan kan subsidiabel zijn. Bij aanpassing van monumentale orgels is inschakeling van een orgeladviseur via de COZ verplicht. Maar wanneer is een orgel monumentaal? En wat is de status van een jong orgel in een historisch kerkgebouw? De orgeladviseur kent de gewijzigde regelgeving en de subsidiemogelijkheden. Al pratend bleek, dat het ook bij nieuwe projecten verstandig is via de COZ een orgeladviseur en zo nodig een akoestisch adviseur in te schakelen. De adviseur helpt een bestaand of nieuw orgel te vinden dat niet alleen bij het gebouw past, maar vooral ook bij de manier waarop men geloofsgemeenschap wil zijn.

Er kwam nog veel meer aan de orde, zoals de rol van het orgel bij herbestemming van een kerkgebouw, enthousiasmering van kinderen voor het orgel en het salaris van de organisten.

De derde groep, de speedsessie over gebouwen, leverde flink gespreksstof op. Zo is er regelgeving betreffende asbest. Deze regelgeving verandert en dat maakt de keuze voor kerkrentmeesters er niet makkelijker op. Wanneer moet er iets verwijderd worden? Die vraag kan men het beste stellen aan een onafhankelijk adviseur. Een asbestverwijderaer zal daarin waarschijnlijk niet de goedkoopste adviezen leveren.

Tenslotte werd er gesproken over verhuurbeleid. Goed op papier zetten, blijkt van groot belang. De VKB heeft hier toe een heldere toelichting geschreven, die beschikbaar is via de site.

Mensen

Tekst Hilda van Rijssen

Mensen en mobiliteit

De financiële positie en de toekomst van de Kerk als geheel maken een flexibele opstelling en de bereidheid om veranderingen te accepteren noodzakelijk.

Op 21 april 2017 is door de generale synode de nota Naar een cultuur van mobiliteit en flexibiliteit aanvaard, die kan worden gezien als een belangrijke basis voor dialoog en toekomstige samenwerking tussen predikant, kerkenraad en gemeente. Juridisch kan nog niet op de nota voortgelopen worden, omdat de uitgangspunten nader uitgewerkt en vastgelegd moeten worden, maar gemeenten kunnen zich al wel laten inspireren door de inhoud van de nota en hierop anticiperen.

Belangrijk is om altijd de delicate positie van de mensen in de kerk in het oog te houden. Dat geldt niet alleen ten aanzien van de predikant en de leden van de kerkenraad, maar ook ten aanzien van de vrijwilligers. Vooral door de Kostenbond worden zorgen geuit over de rechtspositie van deze groep.

Met vrijwilligers wordt vaak gemakkelijker omgegaan dan verantwoord is en nieuwe vrijwilligers worden amper nog opgeleid als EHBO'er of BHV'er. Gepleit wordt dan ook om meer aandacht te schenken aan opleiding en scholing van vrijwilligers. Er bestaan wettelijke regels over de aanwezigheid van BHV'ers of EHBO'ers bij activiteiten en het is ook aan de kerkrentmeesters om er op toe te zien dat deze regels worden nageleefd. Een ander aandachtspunt vormt de verantwoordelijkheid van het college van kerkrentmeesters wanneer een vrijwilliger een ongeluk overkomt bij uitvoering van werkzaamheden. Als sprake is van nalatigheid kan het college van kerkrentmeesters aansprakelijk worden gesteld, zelfs als er een verzekering voor de vrijwilligers is afgesloten. Van belang is dat door colleges van kerkrentmeesters regels worden opgesteld en gehandhaafd, zoals bijvoorbeeld het minimaal aanwezig zijn van twee vrijwilligers tijdens het uitvoeren van een klus.

Begraafplaatsen

Het aantal traditionele begravingen loopt op veel plaatsen terug; alternatieve vormen zoals natuur-begraven en crematies nemen toe. En dat leidt tot vragen als: mag een urn die na een crematie in een bestaand graf is geplaatst, na twee jaar worden opgegraven, ook als hiermee een

gebruikelijke periode van tien jaar graf rust wordt verstoord? Het antwoord is ja, mits de rechthebbende van het graf hiervoor toestemming heeft verleend.

Een college van kerkrentmeesters overweegt een niet meer in gebruik zijnde aula op de begraafplaats nieuw leven in te blazen door er een afscheidshuis van te maken en dit voor een breder publiek open te stellen. Verwacht wordt dat vooral kleine begrafenisondernemers hierin geïnteresseerd zullen zijn, omdat ze zelf vaak niet over uitgebreide faciliteiten beschikken.

En dan is er een college van kerkrentmeesters dat informeert naar mogelijkheden om de begraafplaats te verkopen om van conflicten af te zijn. Te denken valt hierbij aan een conflict over een nieuwe grafsteen die is geplaatst zonder dat toestemming is verleend. Of een conflict over de vraag of een slachtoffer van de MH-17 wel of niet op de begraafplaats mag worden begraven.

Uiteraard kan een gang naar de rechtbank worden gemaakt, maar goed advies inwinnen en in overleg treden verdient natuurlijk de voorkeur.

Ook worden vragen gesteld over hoe recht te doen aan de eigen gemeenteleden t.o.v. mensen van buitenaf. Suggesties om de eigen gemeenteleden op het mooie, oude gedeelte van de begraafplaats te begraven en mensen van buitenaf op een nieuw gedeelte, of om bij begravingen twee tarieven te hanteren, worden van de hand gewezen, omdat dit conflicten in de hand kan werken.

En dan is er nog een kerkelijke gemeente met een dermate mooie begraafplaats, uitsluitend bestemd voor leden van deze kerkelijke gemeente, dat een aantal mensen zich bij deze kerkelijke gemeente heeft ingeschreven, enkel en alleen om in de toekomst op deze begraafplaats te kunnen worden begraven.

Tekst Bert van Rijssen en Leo Schippers

Beleggen

Colleges van kerkrentmeesters zijn op zoek naar meer financieel rendement. Gezien de huidige rentevergoedingen een urgente vraag. De rente wordt door de Europese Centrale Bank (ECB) laag gehouden. Staatsobligaties van de Nederlandse Staat leveren tot een looptijd van acht jaar negatief rendement op. Dit betekent dat rendement alleen maar kan worden behaald als er risico wordt gelopen.

Dergelijke risico's moeten niet alleen besproken en goedgekeurd worden als een college van kerkrentmeesters een beleggingsstatuut opstelt, maar zeker ook worden begrepen. Het is van cruciaal belang wanneer een college van kerkrentmeesters besluit om te gaan beleggen, er een beleggingsstatuut wordt opgesteld. Het belangrijkste van het statuut is dat men zich bewust is en wordt van de risico's.

Risico's met spaargelden en deposito's kunnen worden vermeden door het onderbrengen van geld bij banken die onder het depositogarantiestelsel vallen. SKG valt niet onder het depositogarantiestelsel, maar het risico hierbij is zeer laag.

De rentevergoeding voor kortere termijnen zal voorlopig niet stijgen, zo is de prognose. De rentevergoeding voor geld dat voor langere tijd (vanaf zes jaar) wordt weggezet zal naar verwachting in de loop van dit jaar fractioneel gaan stijgen. Als colleges van kerkrentmeesters geld op een laagrentende rekening houden en wachten op betere tijden, dan is dat verstandig.

De rentevervalkalender bij SKG rendeert nog steeds goed. Gemeenten die een rentevervalkalender hebben (10 gelijke spaarcontracten afgesloten in de jaren 2007 t/m 2016), ontvangen op dit moment nog een rendement van 3,45%. Hierbij geldt wel dat, als de rente op de langere termijn niet zal stijgen, het rendement van de rentevervalkalender zal gaan dalen.

Speedsessie geldwerving

Gevraagd wordt of de nieuwe wijze van werken van Kerkbalans aanslaat bij gemeenten. Men is echter nog maar kort bezig. Ervaringen in het verleden, met Kerkbalans Nieuwe Stijl KBNS (2015) en Ondersteuning Plaatselijke Geldwerving OPG (2013) leren dat in het begin gemeenten enthousiast zijn. Gemeenten die een nieuwe aanpak invoeren, voeren de vernieuwing vaak deels in en na verloop van tijd zakt er enthousiasme weg en ook wisselingen in de posities van vrijwilligers hebben een negatief effect op de kennis.

De wetten van fondsenwerving kunnen ook worden toegepast bij de Actie Kerkbalans. Gaan BTW en vennootschapsbelasting dan ook een rol spelen? Het hangt er van af, hoe de fondsenwerving wordt toegepast. Vrijwillige bijdragen zijn altijd onbelast, ook als je die bijdragen stimuleert met

fondsenwervingstechnieken. Andere manieren van geldwerving kunnen echter wel leiden tot BTW perikelen. Als de inkomsten van de gemeente worden gestimuleerd door activiteiten zoals artikelverkoop en horeca of catering. Er zijn voor deze inkomsten vrijstellingen tot bepaalde grenzen, maar als die worden overschreden moet er BTW worden betaald. Er zijn een paar vuistregels: inkomsten van een rommelmarkt (incidenteel) zijn niet belast, maar als je een permanente verkoop hebt van bijvoorbeeld boeken kan de fiscus wel aankloppen. Een ander voorbeeld is catering: het kopje koffie bij een begrafenis is niet belast, maar uitgebreide catering met broodjes weer wel. Een ander risico is het multifunctioneel inzetten van het (kerk-)gebouw. Als de burgerlijke gemeente van mening is dat een gebouw voor minder dan 70% wordt gebruikt voor de eredienst kan de gemeente een OZB-aanslag sturen.

Een van de technieken van fondsenwerving is het zgn. segmenteren. Segmenteren kan op verschillende criteria, bijvoorbeeld naar leeftijd of gezinsfase, mate van financiële betrokkenheid bij de gemeente (geefgedrag) of zelfs lifestyle. Een gemakkelijke manier om te segmenteren, is het segmenteren op geefgedrag. De volgende segmenten zijn bijvoorbeeld mogelijk 1) niet-bijdragers; het advies is om de niet-bijdragers niet te confronteren met het vragen om geld, maar om ze pastoraal te benaderen. Wat verwachten zijn van de kerk? Pas als er belangstelling is, kan een geefvraag worden toegevoegd. 2) Gevers tot een bedrag van € 50 een aparte brief met het verzoek in ieder geval € 50 te gaan geven. 3) Gevers meer dan € 50 maar minder dan het gemiddelde (landelijk gemiddelde is ca. € 240 per pastorale eenheid. Stuur hen een aparte brief met de vraag of men niet tenminste het gemiddelde zou willen geven. Immers, de kerk is geen goed doel waar er aan de deur een euro wordt gegeven, maar een instelling waarvan men lid is. Er moeten salarissen worden betaald en er moeten gebouwen worden onderhouden. Wat wordt er betaald aan lidmaatschap voor sportclubs? 4) Gevers meer dan gemiddeld: hartelijk bedanken, vragen of ze tenminste de inflatie willen meenemen in hun toezegging.

Ook kan aan fondsenwerving worden gedaan bij niet-gemeenteleden. Als er een monumentale kerk wordt beheerd, kan een 'Stichting vrienden van..' worden opgericht. Er zijn gevallen bekend dat een dergelijke stichting 25 % van alle inkomsten van de gemeente genereert en grotendeels bij niet-leden. Een andere mogelijkheid (bijvoorbeeld in een stedelijke omgeving) is om de kerk als sociaal kapitaal te presenteren. De kerk als sociaal kapitaal is een stabiele factor voor cultuur, identiteit, en concrete hulp aan zwakkeren in de lokale samenleving. Aan niet-gemeenteleden kan worden gevraagd vragen hoeveel ze dat waard is.

Organisatie

Tekst Mirjam Nieboer **Beeld** Mariëtte van Ooijen

Met de besluitvorming over de nota 'Kerk naar 2025' verandert er veel in de organisatie van de landelijke kerk. Het aantal classae wordt teruggebracht, de regiopredikant doet zijn/haar intrede en er vindt een forse afslanking van de landelijke dienstenorganisatie plaats. Dit laatste heeft grote gevolgen voor de ondersteuning van de plaatselijke gemeenten, ook op het gebied van beheer. De VKB speelt daar op vier manieren op in. In twee speedsessies lichten de VKB-bestuursleden Cor de Raadt en Henk van der Wal en Wim A.B., VKB-adviseur digitale informatievoorziening, de plannen kort toe, waarna er gelegenheid was voor vragen en discussie.

Koepel: kennis en expertise bundelen

Al langer zijn er plannen voor het oprichten van een koepel van de VKB met KKA-KKG en de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. De aanleiding is onder meer het wegvallen van de PKN-gemeenteadvisers. Doel is om de kennis en expertise van de drie organisaties te bundelen en ter beschikking te stellen aan de plaatselijke gemeenten, om hen op die manier zo goed mogelijk te kunnen blijven ondersteunen. Binnen de koepel behouden de drie organisaties hun eigenheid. Wel zullen zij ten behoeve van de samenwerking op bepaalde punten hun autonome positie op moeten geven. De kogel is nog niet door de kerk, de landelijke synode van de PKN moet zich nog uitspreken over het vormen van zo'n koepel. De deelnemers van de sessies waren unaniem voor deze koepelvorming. Er blijkt bij de gemeenten vooral grote behoefte te zijn aan het vereenvoudigen, uniformeren en standaardiseren van regelgeving en formulieren, zoals één template voor de jaarrekening.

Informatiebeheer: de kennisbank

De VKB heeft op het gebied van informatievoorziening en informatiebeheer diverse vernieuwingen doorgevoerd. Tijdens de workshop licht Wim A.B. de vernieuwde website www.kerkrentmeester.nl toe. De sitebezoeker krijgt de informatie gelaagd aangeboden. De nieuwsbalk op de homepage geeft het hot news. De nieuwsrubriek informeert, zoals de naam al zegt, over actuele zaken en ook de agendafunctie spreekt voor zich. Speciale aandacht verdient de kennisbank (kerkrentmeester.nl/kennisbank). De kennisbank is ingedeeld in de vier beleidsvelden van de

VKB: organisatie, mensen, geld, gebouwen. Wie een van deze velden aanklikt, vindt daarachter via thema's en handige zoekfuncties alle kennis en informatie uit heden en verleden die de VKB over het gezochte onderwerp heeft verzameld. Dit kan bijvoorbeeld een bericht uit de nieuwsrubriek zijn, maar ook een artikel uit blad Kerkbeheer. De kennisbank wordt langs deze kanalen voortdurend gevoed. Daarnaast komt ook de informatie uit antwoorden op specifieke vragen van VKB-leden in de kennisbank terecht. Diverse bezoekers vragen of de kennisbank in de toekomst interactief wordt, zodat kerkgemeenten van elkaars ervaringen kunnen leren. Zo'n functie is inderdaad in de maak, in de vorm van een bezoekersforum.

Analyse-instrument: de vitaliteitsscan

Bij het ontwikkelen van een toekomstvisie is het belangrijk om te weten hoe de gemeente ervoor staat. De VKB is, naar voorbeeld van de vitaliteitsscan van de prijswinnende gemeente in Amersfoort (zie winnaar Mercer/Marsh-VKB Award 2017), bezig met het ontwikkelen van een instrument dat gemeenten kunnen gebruiken om hun vitaliteit op het gebied van geld, gebouwen, mensen en organisatie te meten. Met de vitaliteitsscans van de eigen en vergelijkbare gemeenten kan vervolgens een onderlinge vergelijking (benchmark) worden gemaakt: wat gaat goed en welk gebied heeft meer aandacht nodig? De vitaliteitsscan in combinatie met de benchmark en een inventarisatie en analyse van de trends – in de gemeente, in de omgeving en landelijk – zijn belangrijke pijlers voor het ontwikkelen van een toekomstbestendige kerk.

Een netwerk van professionals

De VKB is sinds 2016 bezig met het opbouwen van een netwerk van partners en adviseurs: bedrijven, organisaties en specialisten die diensten en/of producten aanbieden op het terrein van kerkbeheer in de breedste zin van het woord. Hierbij valt te denken aan betrouwbare verhuizers, maar ook bijvoorbeeld interieurarchitecten, brandbeveiligingsfirma's. De VKB gaat een verband met deze partners aan. VKB-leden kunnen langs deze weg snel een betrouwbare professional vinden en daarbij mogelijk ook nog van een kortingsregeling profiteren. Kijk voor meer informatie op: kerkrentmeester.nl/partners-en-adviseurs.

Vitaliteitsscan wint Mercer / Marsh – VKB Award

Tekst Adam van Bergeijk **Beeld** Nico de Jong

Op zaterdag 22 april is tijdens het congres van de VKB te Nijkerk de Mercer / Marsh – VKB Award uitgereikt. De Protestantse gemeente te Amersfoort ontving de 1e prijs (€ 3.000), aan de Protestantse gemeente te Alphen aan den Rijn, wijkgemeente Maranathakerk werd de 2e prijs (€ 1.500) uitgereikt en de Hervormde gemeente te Streefkerk kon huiswaarts keren met de 3e prijs (€ 500). De Mercer / Marsh – VKB Award is erop gericht om creatieve ideeën van colleges van kerkrentmeesters onder de aandacht te brengen van andere kerkrentmeesters. De inzendingen getuigen stuk voor stuk van creativiteit en zullen daarom in de komende tijd in Kerkbeheer worden besproken. Goed voorbeeld doet immers volgen.

Jury

Door de VKB en Mercer / Marsh is een jury samengesteld die de taak kreeg de winnaars te bepalen.

De jury kreeg de opdracht inzendingen te beoordelen op de vraag in hoeverre het een best practice en een werkbaar voorbeeld voor andere gemeenten c.q. colleges van kerkrentmeesters kan zijn. Daarbij keek de jury met bijzondere belangstelling in hoeverre integrale beleidsontwikkeling een rol speelt bij deelnemende colleges.

De jury van de Mercer / Marsh – VKB Award 2017 heeft de volgende samenstelling:

Cor de Raadt (VKB) voorzitter
Willem Vlieg (Dienstenorganisatie Protestantse Kerk)
Frank Immens (Mercer)
Henk Beekman (Marsh)
Adam van Bergeijk (VKB)

Inzendingen uit het gehele land

In totaal 7 colleges van kerkrentmeesters hebben deelgenomen aan de wedstrijd. Inzendingen zijn afkomstig uit de volgende plaatselijke gemeenten: Ginneken, Amersfoort, Leidsche Rijn, Streefkerk, Lisse, Weert – Budel en Alphen aan den Rijn.

Eerste prijs (Protestantse gemeente te Amersfoort)

De Protestantse gemeente te Amersfoort heeft het deelnameformulier ingestuurd met als onderwerp 'vitaliteitsscan'. Deze vitaliteitsscan bedoelt een langetermijnprognose te zijn waarin de vele aspecten van het kerkelijk bestaan en functioneren worden gemonitord. In de vitaliteitsscan komt een breed spectrum aan bod: voldoende kader (vrijwilligers, ambtsdragers en predikanten), aantal kerkgangers, doordeweeks gemeentewerk, gezonde financiën, ontwikkelingen ledenaantallen en financiële aantallen leden, en gebouwen. De vitaliteitsscan dwingt, zo zeggen de inzenders, om zo goed mogelijk schriftelijk te formuleren wat gemakkelijk alleen tussen de oren blijft.

De jury acht de vitaliteitsscan van

grote waarde voor gemeenten in geheel Nederland. De activiteiten van een gemeente in kaart brengen en vervolgens matchen met prognoses en ontwikkelingen lijkt makkelijker dan het is. De vitaliteitsscan is een instrument dat per wijk of gemeente in beeld brengt wat kansrijk of minder kansrijk is. Dat vraagt soms om het expliciteren van zaken die we vaak 'cultuur' noemen.

Tweede prijs (Protestantse gemeente te Alphen aan den Rijn)

De Protestantse gemeente te Alphen aan den Rijn, wijkgemeente Maranathakerk, heeft zich ingeschreven voor de wedstrijd onder de naam 'wijkcentrum Swaenswijk'. De Maranathakerk te Alphen aan den Rijn bezit een zalencentrum, dat naar de mening van de kerkrentmeesters te weinig wordt gebruikt. In een tijd van terugtrekkende overheid kan een zalencentrum in een wijk een bijdrage leveren, zo dacht het college van kerkrentmeesters. Er is beleid ontwikkeld waarin sociale cohesie in de wijk, een gastvrij wijkcentrum voor niet-kerkelijke bezoekers en een toename van inkomsten een belangrijke rol spelen. Ook keek het college van kerkrentmeesters naar mogelijke samenwerking met de burgerlijke overheid. In de wijk werd aan bewoners gevraagd welke activiteiten zij graag georganiseerd zouden zien in het wijkcentrum. Verder werd een website ontwikkeld en andere bekendheid werd

georganiseerd d.m.v. professioneel reclamemateriaal.

Deze aanpak door het college van kerkrentmeesters van de Maranathakerk heeft geresulteerd in een hoge bezettingsgraad van het wijkcentrum, voldoende vrijwilligers en een groeiende bron van inkomsten.

De jury roemt de sociale betrokkenheid die door de kerkrentmeesters van de Maranathakerk wordt getoond. De (vele) mensen die nodig zijn voor de activiteiten in het wijkcentrum, de beschikbare faciliteiten en de maatschappelijke omstandigheden waarin de wijk verkeert, zijn in goede balans gebracht. Het is gedurfd om als kerkelijke gemeente beleid te maken met een wijkcentrum waarin activiteiten niet in de eerste plaats erop gericht zijn om kerk te zijn.

Derde prijs (Hervormde gemeente te Streefkerk)

De Hervormde gemeente te Streefkerk deed mee onder de naam 'College Tour'. De geringe belangstelling van gemeenteleden voor geldwerving heeft het college van kerkrentmeesters op innovatieve wijze weten om te buigen in ruimere belangstelling. In plaats van de gebruikelijke gemeenteavond waarin gemeenteleden werden geïnformeerd over geldwerving en geldbesteding, werd de College Tour bedacht. Bij de College Tour gaan kerkrentmeesters naar een zestal huiskamers van gemeenteleden waar vervolgens presentaties werden gehouden. De

intieme setting van de huiskamer en de kleinschalige opzet droeg bij aan een informele sfeer waar meer werd besproken dan alleen de financiën. Dat ervaart het college van kerkrentmeesters als winst. De gesprekken zijn voor de leden van het college van belang bij het maken van beleid. De jury onderstreept met het college van kerkrentmeesters van de Hervormde gemeente te Streefkerk het belang van informeren. Het college heeft op sympathiek georganiseerde gemeenteavonden niet uitsluitend gemeenteleden geïnformeerd, maar ook is de dialoog aangegaan. Het enthousiasme van gemeenteleden om mee te denken met beleidsmatige aspecten is met succes opgemerkt door de kerkrentmeesters. Het is innovatief, stelt de jury vast, om

een andere aanpak te kiezen door de gebruikelijke vorm (de gemeenteavond) om te draaien.

Goed voorbeeld doet volgen

Met de Mercer / Marsh – VKB Award 2017 hoopt de VKB dat kerkrentmeesters geïnspireerd worden door de initiatieven van de winnaars. In het blad Kerkbeheer zullen in de komende tijd de inzendingen van de deelnemers worden gepubliceerd, zodat colleges van kerkrentmeesters waar mogelijk inspiratie kunnen opdoen.

De jury feliciteert de winnaars van harte met de gewonnen prijzen.

■ **Bouw ontvangstruimte Nieuwe Kerk Delft toegestaan**

De bouw van een ontvangstruimte onder de Nieuwe Kerk in Delft mag doorgaan. Dat heeft de Raad van State op 12 april besloten in een zaak die was aangespannen door de Oudheidkundige Werkgemeenschap Delft en AWN, de vereniging van vrijwilligers in de archeologie.

De Protestantse Gemeente Delft had een vergunning aangevraagd voor de bouw van twee kelders onder de Nieuwe Kerk. De eerste kelder komt gedeeltelijk buiten de Nieuwe Kerk te liggen en zal worden gebruikt als multifunctionele ontvangstruimte met een keuken, bergruimte, sanitaire voorzieningen en enkele zalen. De tweede kelder is een uitbreiding van de grafkelder. Het gemeentebestuur verleende in maart 2015 een omgevingsvergunning aan de protestantse gemeente. De Oudheidkundige Werkgemeenschap Delft en AWN, vereniging van vrijwilligers in de archeologie, verzetten zich tegen de vergunning voor de ontvangstruimte. De organisaties voeren aan dat door de bouwwerkzaamheden ruim 2.000 menselijke overblijfselen zonder archeologisch onderzoek en documentatie worden geruimd. Het archeologische onderzoek dat wel wordt gedaan is volgens hen te beperkt. Verder zijn de organisaties bang dat de bouwwerkzaamheden de middeleeuwse fundering van de kerk zullen aantasten. De rechtbank Den Haag verklaarde in februari 2016 hun bezwaren ongegrond.

Volgens de Raad van State heeft het gemeentebestuur van Delft het recht om te beslissen over deze omgevingsvergunning. Dat betekent dat

de bestuursrechter alleen maar kan toetsen of het gemeentebestuur de omgevingsvergunning in redelijkheid heeft kunnen verlenen. De Raad stelt dat dat het geval is. Het gemeentebestuur heeft duidelijk gemaakt de archeologische waarde te onderkennen voordat de vergunning is afgegeven.

■ **Verzekeraar Donatus betaalt leden 45% premie terug**

Donatus Verzekeringen, dé kerken- en monumentenverzekeraar, betaalt aan de leden 45% (€ 12,7 miljoen) van de voor 2016 ingelegde verzekeringspremies terug. Dat is mogelijk dankzij een brutowinst na belastingen van € 12 miljoen (2015 € 15,7 miljoen). Hiermee toont Donatus haar onderlinge karakter zonder winst oogmerk. Met een solvabiliteit van 214% is Donatus een kapitaalcrachtige partner, zo blijkt uit het jaarverslag.

Volgens directievoorzitter Alphons van der Voorn zijn er in 2016 belangrijke fundamenten voor de toekomst gelegd: 'Afgelopen jaar hebben we geïnvesteerd in de flexibiliteit van onze producten en de digitale ontsluiting hiervan voor onze leden. We hebben een ledenkorting ingevoerd, waarbij trouwe leden een hogere korting ontvangen. Veel vooral kerkelijke leden, die het financieel moeilijk hebben, zijn blij met deze aanpassingen. Alle trouwe leden (minimaal 10 jaar lid) konden hun contracten vernieuwen.

■ **Subsidieaanvragen voor 44 kerkelijke gebouwen**

Op 31 maart jl. gaf de Stichting Beheer Kerkelijke Gebouwen Noord-

Nederland (SBKG NN) onderstaand persbericht uit.

De SBKG NN heeft voor 44 kerkelijke gebouwen ruim € 1 miljoen subsidie aangevraagd bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) te Amersfoort. Het betreft subsidieaanvragen in de SIM subsidie regeling welke bedoeld zijn voor het in stand houden (onderhouden) van rijks monumentale gebouwen en/of kerkhoven in de provincies Drenthe (11), Groningen (14) en Friesland (19). De eigenaren dienen zelf ook een gelijk bedrag bijeen te brengen. Deze subsidie wordt verstrekt over een periode van zes jaar. Uiterlijk 1 september zal bekend zijn of alle aanvragen gehonoreerd zijn.

Het betreft aanvragen voor kerken, losse kerktorens, een Mausoleum, een kerkhofhek, een gracht om een kerk, een verenigingsgebouw en catechisatie lokalen. Totaal had voor deze objecten ruim € 1,6 miljoen subsidie aangevraagd kunnen worden. Dat deze € 1,6 miljoen niet geheel aangevraagd is komt doordat de gebouwen over het algemeen in goede staat van onderhoud verkeren. De subsidie is een welkome aanvulling op de onderhoudskosten voor de monumentale gebouwen. Zonder deze subsidie zijn de meeste eigenaren niet meer in staat deze monumentale gebouwen te onderhouden.

■ **Rectificatie Namen van bestuursleden SBKG Zuid-Holland**

Op pagina 122 van het Kerkbeheer nummer van april 2017 wordt in de laatste alinea van het artikel '20 jaar SBKG Zuid-Holland' weergegeven uit welke bestuurders de stichting bestond op 31 december 2016. Hierbij ontbrak de heer M. van den Boogaard.

Levende stenen

Een theologie van kerkelijk vastgoed

Tekst Jos Aarnoudse

Op 17 en 18 maart jl. werd in de Utrechtse Jaarbeurs de Kerkenbeurs gehouden. Daar werden de eerste exemplaren van een nieuw boek uitgereikt aan mgr. De Korte (bisschop van 's-Hertogenbosch) en ds. De Fijter (oud-synodepreses). Het boek is uitgegeven bij Berne Media, en tot stand gekomen op initiatief van de Stichting Kerkelijk Waardebeheer. De directeur van Kerkelijk Waardebeheer, mr. Petra Stassen, voerde de redactie van het boek en schreef ook het uitleidende hoofdstuk.

Juridisch hoofdstuk aan de zijlijn

Eén van die hoofdstukken valt wat uit de toon en gaat over de juridische aspecten van beheer en eigendom van kerkelijk vastgoed. Interessant, als je midden in de praktische problematiek zit van herbestemmen, verkopen, doorverkopen, of verbouwen, maar het heeft weinig te maken met de theologie van kerkelijk vastgoed.

Symboliek, sacraliteit en vormtaal

Het eerste hoofdstuk is van de hand van Pim van Dijk. Hij is opgeleid tot liturgisch vormgever aan een RK instituut in Amerika. Hij heeft een eigen ontwerpbureau en richt zich vooral op kerkinterieurs. Hij is van 'de ruimte die wat met je doet', en hij schrijft er een mooi artikel over in historisch perspectief. Het gaat om symboliek, sacraliteit, vormtaal en functionaliteit en de visies (theologisch, cultureel) die daaraan ten grondslag liggen. Hij laat zien hoe de kerkgebouwen 'meegroeiden' in symboliek met de ontwikkeling van de kerk in het westen en in het oosten van Europa. Ook beschrijft hij welke invloed de cesuur van de Reformatie heeft gehad. "De katholieke traditie ziet het kerkgebouw niet alleen als huis van de gemeente en van de gemeenschappelijke eredienst, maar als permanent aan God gewijde plek" (p. 24). Hij ziet in de 20e eeuw toenadering tussen protestanten en katholieken. Hij heeft echter weinig aandacht voor de ontwikkeling van kerkbouw en kerkgebruik in de reformatische en evangelische hoek van de kerk. Volgens Van Dijk is het vooral een ideaal uit de jaren zestig en zeventig dat een kerkgebouw 'zo gewoon mogelijk moest zijn', maar is nu het besef wel teruggekomen "dat een kerk juist haar anders-zijn moet uitstralen, een wijkplaats voor de gewoone moet zijn" (p. 25). Het moet gaan om betekenisvolle gebouwen in zichzelf. Vervolgens tekent Van Dijk op een boeiende manier een ideaaltypisch kerkgebouw. Twee voorbeelden completeren zijn verhaal, een nieuwbouwsituatie en een herinrichting. Een boeiend hoofdstuk om te lezen, waaruit wel degelijk blijkt dat onderliggende visies van belang zijn hoe we als gemeenschap naar een (kerk)gebouw kijken en er mee omgaan.

Klokkenluider van de Nôtre Dame

Een andere interessante bijdrage wordt geleverd door de RK theoloog Frank Bosman. Hij knoopt zijn verhaal aan bij 'De klokkenluider van de Nôtre Dame'. Welke 'functies' heeft een kerk eigenlijk, en hoe diep ligt dat verankerd in ons culturele bewustzijn, ook als er geen sprake meer is van

gelovige meelevendheid?

Hij ziet er vijf.

Er wordt in onze Westerse cultuur gesproken over 'het

kerkgebouw' als plaats van samenkomst, als schrijn, als sanctuarium, als getuigenis, en als gegeven goed. Hoe zijn deze noties van belang bij eventueel nadenken over de herbestemming van een kerkgebouw? Daaraan voegt Bosman nog een zesde element toe. Ook negatieve associaties spelen een rol (institutionalisme, arrogantie en machtsmisbruik). Plaats van samenkomst is duidelijk. Kerk als 'schrijn' betekent: het gebouw bevat een schat die bewaart wordt door de tijden heen. Kerk als 'sanctuarium' betekent: deze ruimte heeft iets sacraals, kent een eigen asylnfunctie. Zijn artikel is getiteld: 'Deze grond is heilig'. Kerk als getuigenis geeft aan: deze ruimte, dit gebouw doet iets met je, ook als hij leegte of verleden representeert. Tenslotte: kerk als 'verkrege huis', tegen alle maakbaarheid en commercialiteit in: je stapt binnen in wat er al is. Als zesde dan: de kerk als gouden kalf. "De kerkvader Augustinus hield zijn toehoorders en lezers al voor dat de objecten van onze cultuur – en daar vallen in ons geval kerkgebouwen ook onder – voor de gelovigen op twee manieren gebruikt kunnen worden: ter meerdere eer en glorie van God, of voor het oppompen van het eigen menselijke ego" (p. 136).

Theologische visie maakt uit

In een slothoofdstuk werkt Petra Stassen uit op welke manier basale theologische visies van invloed kunnen zijn op de manier waarop een kerkgebouw wordt beschouwd en wordt beleefd. Wat heeft dit voor invloed op beleid bij afstoting of herbestemming? Zij gaat daarin wat dieper in op mogelijke verschillen. Maar het pleidooi is toch vooral: bezint eer gij begint: denk na over de betekenis die een gebouw voor uw gemeenschap heeft. Baseer daar uw mogelijke plannen op.

Stassen, Petra (red.) (2017)

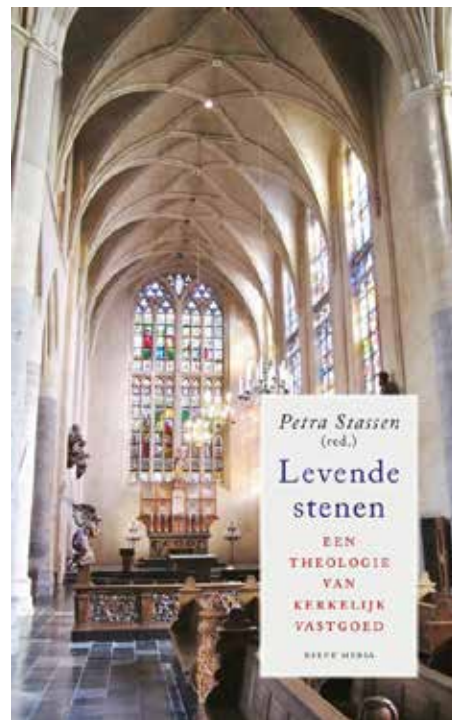
Levende stenen

Een theologie van kerkelijk vastgoed

Berne: Berne Media

192 pagina's

prijs: € 17,90

WIE:

Marcus van Spronsen, 42 jaar, is een gedreven kerkrentmeester van de Protestantse gemeente te Scheveningen. Van jongs af aan is hij betrokken bij de gemeente en dan met name bij de wijkgemeente Nieuwe Badkapel. Hij heeft een economische achtergrond en is werkzaam als accountant. Sinds twee jaar maakt Marcus deel uit van het college van kerkrentmeesters, waarvan twee maanden als penningmeester.

WAAROM:

Opmerkelijk is dat hij liever niet teveel met geld bezig is. Uiteraard past hij er goed op en zorgt hij ervoor dat het geld doelmatig ingezet wordt. Maar de focus legt hij liever bij het creëren en optimaliseren van randvoorwaarden waarbinnen Het Woord kan worden verteld. Vol passie vertelt Marcus over zijn gemeente en de creatieve projecten die er opgezet worden. Zijn kennis en kunde zet hij hier graag voor in.

UITDAGING:

De grootste uitdaging zit in het veranderen van de mindset van mensen. Het moet gaan om opbrengstoptimalisatie in plaats van kostenbesparing. De kerk moet een transitie doormaken in haar denken. Geen morfinemanagement (bezig zijn met afbouwen met uiteindelijk alle gevolgen van dien), maar proactiviteit. Het Woord moet worden uitgedragen en mensen moeten vaker in contact komen om meer gemeente te vormen.

TROTS:

De start van de commissie toekomstverkenning is iets waar hij trots op is. De Protestantse gemeente te Scheveningen gaat zich bezinnen onder leiding van deze commissie. De toekomstverkenning wordt niet gedaan omdat de nood acuut is, maar wel om de volgende generatie een gezonde kerk door te geven die aansluit bij hun belevingswereld.

TIP:

Financiële problemen bestaan niet! Het probleem zit vaak in het hebben van te weinig gemeenteleden, te grote wensen qua huisvesting of te weinig bestuurlijke slagkracht. Daar moeten dan ook de oplossingen gezocht worden en dan volgt een gezonde financiële situatie vanzelf.

“De kerk moet een transitie doormaken in haar denken. Geen morfine-management, maar proactiviteit”

Kalender voor kerkrentmeesters**Mei:**

- Inning bijdrage Solidariteitskas onder lidmaten (eventueel uitgebreid tot de doopleden).
- Betaling Maandnota.
- Publicatie in het kerkblad van de jaarrekening 2016.
- Publicatie over de stand van zaken bij de Actie Kerkbalans 2017.

Juni:

- Toezending door de kerkenraad van de vastgestelde jaarrekening 2016 aan het Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken.
- Betaling Maandnota
- Publicatie in het kerkblad over de stand van zaken van de in januari gehouden Actie Kerkbalans (stand van toezeggingen, bijdragers, e.d. en het mogelijk te verwachten resultaat).

De groene pastorie

Tekst Jos Aarnoudse

Er is de laatste tijd een aantal vragen gesteld over zonnepanelen en de pastorie. Dat levert een apart vraagstuk op. Immers de pastorie wordt niet gehuurd, de predikant betaalt een vaste woonbijdrage, ongeacht in welk huis deze woont (met of zonder isolatie, met of zonder zonnepanelen). Dus er is niet een verhuurder die na een investering of renovatie de huurprijs kan aanpassen. Ondertussen is de pastoriebewoner degene die de energierekeningen betaalt. Er kan dus een discrepantie zijn tussen wie eventueel investeert in het aanbrengen van zonnepanelen of isolatie (het college van kerkrentmeesters) en wie er eventueel geldelijk gewin aan heeft, middels lagere stroom- en gasrekening, ook na de terugverdientijd van de investering (de pastoriebewoners).

Een dominee vraagt: ik zou graag willen dat de pastorie duurzamer wordt, en ik wil ook graag meebetalen vanuit de lagere energierekening, maar hoe zit dat met een mogelijke opvolger, en hoe zit het als ik eerder wegga dan de terugverdientijd? Tja, dat wordt lastig, althans wat betreft een soort kettingbeding. Ook een college van kerkrentmeesters stelt die vraag: als wij nu investeren in zonnepanelen, investeren we dan (naast het belangrijke doel van milieubehoud) financieel niet in een verhoging van het inkomen van onze predikant? En waarom zouden we dat dan doen? Of hoe kunnen we de predikant en mogelijke opvolgers laten meebetalen?

Wat betreft stroom is het nog zodanig in het vat te gieten, dat het college via de zonnepanelen feitelijk stroomleverancier wordt, omdat die levering meetbaar is per periode. Er kan een bijdrage per kilowattuur

worden afgesproken met de pastoriebewoner. Bij isolatie (gasbesparing voor verwarming) is dat niet mogelijk. In een bestaande situatie kunnen er tussen college en predikant afspraken worden gemaakt, aan de hand van een gemiddeld gebruik vóór de aanpassing en een gemiddeld gebruik na de aanpassing (of een deskundige berekening daarover). Als vervolgens het voordeel gedeeld wordt, hebben beiden een stimulans om de aanpassing te laten uitvoeren. Het probleem van een vertrekkende dominee voor de terugverdientermijn van de investering is echter niet op te lossen. Een gemeente dient een pastorie aan te bieden tegen de vastgestelde woonvergoeding, en kan moeilijk bij het uitbrengen van het

beroep met een energie-appendix komen: o ja, u dient te weten dat u nog wel wat moet betalen jaarlijks, omdat we toen en toen de pastorie hebben geïsoleerd en van zonnepanelen hebben voorzien, zodat de energierekening – als u bij ons komt – lager is, dan als we dat toen niet hadden gedaan. Dat wordt een moeilijk verhaal. Wel kan het uiteraard bij een beroep – in de materiële sfeer rond de faciliteiten die de gemeente heeft te bieden – genoemd worden als pluspunt: we hebben een ‘groene pastorie’. Daarnaast is het goede voorbeeld geven waar het gaat om rentmeesterschap en duurzaamheid bij het beheer van pastorie en kerkgebouw niet uit het oog te verliezen. Kijk ook: www.groenekerken.nl

Binnenkomende Inhoudelijke Adviesvragen: BIA-vragen

Op ons bureau komen per telefoon of per e-mail regelmatig vragen binnen om een inhoudelijk advies. We noemen die vragen Binnenkomende Inhoudelijke Adviesvragen: BIA-vragen. Veel inhoudelijke informatie kan inmiddels gevonden op onze website (www.kerkrentmeester.nl), en wel via de kennisbank. Sinds we daar begin van dit jaar mee begonnen en dat ook bekend maakten, kunnen we een forse verhoging van het aantal bezoekers, die ook regelmatig terugkomen, waarnemen. Ondertussen worden we uiteraard ook gebeld en gemaïld. Alle vragen worden opgenomen in ons (digitale) BIA-register. Dat is voor intern gebruik, zodat wij goed kunnen volgen hoe het met de afhandeling is gesteld. Er wordt in ons team bepaald wie een vraag gaat behandelen of uitzoeken. We zijn een klein team, dus we kunnen niet beloven dat het binnen een paar dagen is geregeld. Gelukkig is niet elke vraag even urgent. Uiteraard doen we wel ons best zo snel mogelijk met een reactie komen. In ‘Kerkbeheer’ zal voortaan elke maand een ‘BIA-vraag van de maand’ behandeld worden.

De cantor-organist

Tekst en beeld Bert van Rijssen

Hans Schimmel (41), is als cantor-organist verbonden aan de Protestantse gemeente te Ellecom-De Steeg. Daarnaast is hij oprichter en leider van het Projectkoor te Dieren en speelt hij met regelmaat orgel in diensten van andere kerken in de omgeving van Dieren. Naast een studie orgel aan het conservatorium te Utrecht studeerde hij Muziekwetenschappen aan de Universiteit. Uiteindelijk koos hij voor de HBO afstudeervariant Kunst- en mediamanagement, ook met het oog op een baan met wat meer financiële zekerheid. Hoewel hij ooit een module koördinatie heeft gevolgd, heeft hij het dirigeer vak vooral geleerd van zijn vader en van andere dirigenten tijdens het zingen in koren.

Drive

"Ik ben graag dienstverlenend bezig, om de mensen in 'de juiste stemming' te brengen. Het opzetten van het Projectkoor is daarvan een goed voorbeeld, om letterlijk 'de lofzang gaande te houden'. Ik vind educatie belangrijk, vorming en toerusting van mensen, de gemeente 'op te voeden' in muziek. Vorig jaar was ons thema Gregoriaans, dit jaar vanzelfsprekend Luther."

Samenwerking met collega-organisten

"Een organist speelt vaak in meerdere kerken én regelmatig met meerdere collega's per orgel. Dat vergt veel afstemming rondom bijvoorbeeld speelstijlen in de eredienst, maar ook over roostering en onderhoud. In Dieren zijn we met vijf organisten met verschillende inzichten en voorkeuren. Ook is er discussie over de rol van de piano in de eredienst. Het vak van kerkorganist verandert dan ook, het liedboek is aangepast, nu de organisten nog."

Samenwerking met kerkrentmeesters en predikanten

"Meestal krijg ik alle ruimte van kerkrentmeesters en predikanten en de samenwerking is over het algemeen goed. Ik werk ook met predikanten die zelf ook liedteksten schrijven of op een andere creatieve manier vorm geven aan een viering, iets wat ik van harte toejuich. Anderzijds zou ik graag wat meer begeleiding willen van de plaatselijke kerkrentmeesters waaronder een jaarlijks evaluatie-

moment. Ook zou ik graag afstemming zien over de totaalcoördinatie rond het orgel. Wie is er bijvoorbeeld verantwoordelijk voor het orgelonderhoud? Kerkrentmeesters zouden meer oog moeten hebben voor de organisten. Verder zie ik veel verschillen in de beloning per kerk, dat varieert grofweg van 25 tot 75 euro per dienst. Voor uitvaarten bijvoorbeeld geldt vaak wel een tarief dat recht doet aan het aantal uren dat je ervoor nodig hebt. Verder valt het mij op dat de meeste kerkrentmeesters niet zijn ingericht op de groeiende freelance wereld. Aan sommige colleges kun je facturen sturen, andere kerken geven je een briefje voor een onkostenvergoeding."

"Ik zou graag wat meer begeleiding willen waaronder een jaarlijks evaluatiemoment"

Huidige opleiding/opleidingswens

"Momenteel volg ik in het kader van een permanente educatietraject orgel les in de Doesburgse Martinikerk bij Wilbert Berendsen, en een zelfstudie aanvullende modules kerkmuziek van de Protestantse Kerk (voor het landelijk examen kerkmuziek III). Op het conservatorium heb ik wel orgel gestudeerd, maar nooit in een specialisatie kerkmuziek. Het landelijk examen betekent voorspe-

len én examen in theorie vakken (zoals liturgiek en geschiedenis van de kerkmuziek)."

Tip voor kerkrentmeesters

"Dat ik in veel kerken speel komt vanwege een tekort aan organisten. Mijn advies aan colleges die moeilijk aan organisten kunnen komen: begin met je te profileren op internet en social media om te laten zien wat je doet (bijvoorbeeld restauratieprojecten en aandacht voor het orgel en -onderhoud). Dat is niet alleen goed voor gemeenteleden om te weten, je zet jezelf daarmee ook op de kaart voor potentiële organisten. Verder is het opstellen van een profielschets belangrijk: wat voor iemand wil je in je gemeente hebben, wat is de functie van de organist? Een aanjager van liederen, een cantor-organist functie (familiariseren met het nieuwe liedboek)? Er zijn genoeg organisten die dat niet willen. Sowieso hebben kerkmusici vaak specifieke inzichten, ga daarom de dialoog aan!"

AGENDA

► Week van de begraafplaats 2017 27 mei t/m 4 juni 2017

Dit jaar wordt voor de vierde maal de Week van de begraafplaats georganiseerd. Het thema van de Week is duurzaamheid.

► Week van de RI&E 12 juni t/m 16 juni 2017

Tijdens de Week van de RI&E wordt deze keer vooral de nadruk gelegd op de mogelijkheden die de risico-inventarisatie en -evaluatie biedt.

► 1 Juli uiterlijke publicatieplicht ANBI

1 juli is een belangrijke datum voor kerkgenootschappen. Op die datum moeten namelijk de jaarcijfers over 2016 gepubliceerd zijn.

► Agenda Kerkbalans

Jaarrekening

In de maand mei zullen de meeste jaarrekeningen door de kerkenraden zijn vastgesteld. Omdat de gemeenteleden er recht op hebben te weten hoe het met de gemeentelijke financiën gesteld is, is het belangrijk wanneer de jaarrekening, voorzien van een duidelijke toelichting, in het kerkblad wordt afgedrukt. De opbrengst van de actie Kerkbalans vormt een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. Met name enkele balansposten verdienen daarbij de nodige toelichting. Dat geldt o.a. met name voor bepaalde reserveringen (bestemmingsreserves) in het kader van de instandhouding van (monumentale) kerkgebouwen, waarvoor (overheid)subsidies zijn ontvangen. Ook de exploitatie van kerkelijke begraafplaatsen waarvoor vaak afkoopsommen zijn ontvangen en waarvoor de gemeente voor een groot aantal jaren verplichtingen jegens rechthebbenden op zich heeft genomen, vraagt toelichting.

Toezeggingen

Veel gemeenteleden spreiden hun betaling voor de vrijwillige bijdragen over het gehele jaar. Bij een groot aantal leden wordt deze periodieke betaling trouw gedaan, maar een aantal gemeenteleden moet soms hieraan herinnerd worden. De gemeenten die hun kerkelijke bijdrageadministratie geautomatiseerd hebben, kunnen direct nagaan welke gemeenteleden nog niet betaald hebben en hen een herinnering daarvoor zenden. Voor de colleges van kerkrentmeesters die hun administratie nog handmatig verzorgen, vraagt het meer tijd. Belangrijk is in elk geval om in mei, voordat men met vakantie gaat, gemeenteleden indien nodig hierop nog even te wijzen.

Kerkbalans 2018

De Actie Kerkbalans 2018 wordt gehouden van 20 januari t/m 3 februari 2018

PRODUCTEN

Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen

Vanaf april 2017 is de herziene druk van het Vademecum Kerkelijke begraafplaatsen verkrijgbaar: hét handboek voor kerkelijke gemeenten die in het bezit zijn van een begraafplaats. Het boek geeft een zo volledig mogelijk beeld van alles wat met begraven en begraafplaatsen in kerkelijke gemeenten te maken heeft.

De uitgave is samengesteld door de Commissie Beheer Kerkelijke begraafplaatsen van de VKB, waarbij tekstbijdragen geleverd zijn door de heren R.M. Belder, ing. D.A.J. Bruil, drs. J. la Croix, mr. A. Rigters, C. Spek en drs. W. van Vliet.

De kosten voor het Vademecum zijn € 25,00 inclusief verzendkosten en exclusief 6 pct. BTW.

Handleiding voor kerkrentmeesters

Leverbaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters. Het boekje is een naslagwerk en verwijzingsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk. De kosten voor de handleiding zijn € 12,50 exclusief 6 pct. BTW en verzendkosten.

Het vademecum en de handleiding zijn verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

Kerkdialoog

► Coaching en procesbegeleiding voor beter beleid en beheer

Tekst Bert van Rijssen

KerkDialoog is een gezamenlijk project van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer en het Kantoor der Kerkelijke Administraties/ Kerkelijke Goederen. Oogmerk van KerkDialoog is het ondersteunen van gemeenten in een moeizame fase of bij het nemen van moeilijke beslissingen. Tegenwoordig worden die moeilijkheden vaak getriggerd door krimpsituaties en financiële problemen. Sluiten we een kerkgebouw of schrappen we in pastorale ondersteuning? Dat soort dilemma's. Die besluitprocessen worden vaak vertroebeld door discussies waar vaak uiteindelijk de ratio van het geloof door emoties van het ogenblik wordt overstemd en eindigen dan in 'loopgravenoorlogen'. KerkDialoog wil dat voorkomen door zo mogelijk in een vroeg stadium in dat proces de gemeenten te 'coachen'. Kerkcoaches vanaf het eerste uur zijn Eppie Klein en Cor Schaap.

Wij ontmoeten elkaar in Eppie's Elburgse kantoor. Mijn eerste vraag betreft het wezen van KerkDialoog: hoe zouden jullie dat zelf willen omschrijven?

Eppie trapt af. "Dialoog is belangrijk. Je gaat niet met de mensen in debat, maar treedt soms als mediator, soms als coach op, op basis van wederzijds vertrouwen. Je praat, al naar gelang de situatie, met kerkrentmeesters of met de hele kerkenraad, of brengt diverse groepen bij elkaar tot het resultaat wordt bereikt waar ze moeten zitten. Ik zie de dialoog meer als een opdracht dan als een instrument. Mijn ervaring van nadrukkelijke betrokkenheid als kerkcoach bij verschillende projecten is dat mensen de dialoog kwijt raken. Discussies op het gebied van beheer, gebouwen, beleidsinstrumentarium, beleidstukken lopen vaak hoog op. Dan gaan mensen redeneren vanuit stellingen, overtuigingen, houdingen. Ik ervaar dan dat de dialoog als doel moet worden gesteld."

Cor vliegt het praktischer aan. "We zijn in 2013 gestart. Aanleiding was de nood van heel veel kerken, en een hiaat in de hulpverlening op het terrein van de cijfers. KerkDialoog vertelt het verhaal van de cijfers en de cijfers van het verhaal, achter ieder cijfer zit een verhaal, met een kleine of grote V." Hij noemt wat voorbeelden. "Vragen van de kosten van een kerkgebouw afwegen tegen pastorale invulling, medegebruik van een kerkgebouw afwegen tegen alleenrecht, geld vrijmaken voor stenen of pastoraat, kijken naar geefpastoraat, waarom geeft men, hoe geeft men, welke motieven hanger daaronder. Uitgangspunt bij die vragen is wel goede informatie gebaseerd op duidelijke cijfers. Een door het KKA uitgevoerde 'Kerkscan' (inventarisatie van de financiële situatie van een gemeente gebaseerd op 30 verschillende criteria) is dan een heel praktisch instrument."

Wat is de KerkDialoog methode?

Eigenlijk de methode van iedere professionele consultant. Eppie: "We beginnen met goed te luisteren. Inventariseren wat het probleem is, analyseren, probleemoplossingen

formuleren, plan van aanpak opstellen mét elkaar, dan: heel belangrijk, draagvlak daarvoor zoeken, en monitoren van de uitvoering van het plan. Cor: "Praktisch hangt dat samen met de visie op betaalde dienstverlening zoals we die in de praktijk ontwikkeld hebben en die denk ik ook onderscheidend is."

Waarin onderscheiden jullie je dan van andere adviesinstanties op het gebied van kerkbeheer?

Cor schetst het werkveld: "Je hebt om te beginnen de gratis dienstverlening. Mensen die als vrijwilliger dit werk doen. Vrijwilligers zijn het goud in de kerk, niets dan lof verdienend, maar er zijn soms wel vragen te stellen bij professionaliteit en commitment, soms ook verstopte of duidelijke eigen- of groepsbelangen. Daarnaast is er de commerciële dienstverlening, waar contracten een belangrijke plaats innemen. Mensen die heel serieus met het vak bezig zijn, maar voor hen is geld verdienen toch wel een belangrijk argument. De derde vorm is de betaalde dienstverlening, zonder winstoogmerk. Daar beweegt zich KerkDialoog. Opdrachtgevers mogen de hoogste eisen stellen aan professionaliteit. Ook wij werken met een contract, maar dat is een open contract: geen verplichtend karakter met kleine letters, geen minimum aantal uren, iedere maand opzeggen is mogelijk." Eppie vult aan: "Vanuit een helder verwachtingsperspectief; wat mag je van elkaar verwachten en wat niet."

Kun je wat voorbeelden van succesvol afgeronde coaching trajecten noemen?

Eppie beschrijft een situatie bij een gemeente in noord-Nederland. Een traject met een vervelend begin, een kerkvisitatie, met grote ruzies tussen groepen en stromingen die met beleid bezig waren als gevolg. Anonieme brieven en alles wat daarbij hoort. Wat ga je dan doen? Eerst het vertrouwen herstellen, dan eigenlijk opnieuw leren hoe je met elkaar communiceert: hoe vergaderen, hoe een beleidsplan opstellen, een traject ingaan van 'ruzie maken' naar laten we samen sterk zijn. "Ik heb daar letterlijk vergadertrainingen gegeven." Het grote probleem was een al aanwezige onenigheid binnen de kerkenraad die vervolgens werd aangejaagd door het visitatierapport.

Cor noemt enkele voorbeelden uit west-Nederland. Drie verschillende gemeenten, je loopt mee met de kerkrentmeesters om in te voelen waar het over gaat. Heel concreet is dat: de gène dat cijfers niet meer sluiten. Of ruzie in de gemeenten omdat deelbelangen van gebouwen elkaar raken (ons gebouw versus ons gebouw). Soms zelfs tot chantage aan toe; "Ik betaal niet meer als de kerk gebouwen afstoot." Dan moet je creatief naar nieuwe mogelijkheden zoeken. Dat proces loopt nog, en er is een sfeer van 'met elkaar de schouders eronder'. In een andere gemeenten is na een inventarisatie een keuze gemaakt tussen kerken, op heldere grondslagen. In een derde gemeente waren de lasten van de monumentale kerk een probleem, ook dat is voortvarend opgepakt dankzij het coachingstraject.

Wat moet een kerkrentmeester doen als hij jullie inschakelt?

Eppie: "In de eerste plaats in een zo vroeg mogelijk stadium aan de bel trekken; in de tweede plaats eerst analyseren voordat naar oplossingen wordt gegrepen. Te vaak kiest men te snel een oplossing voor een probleem waar het eigenlijk niet over gaat." Cor: "Gewoon bellen en een afspraak maken. Dan kunnen we samen kijken wat er aan de hand is. Dat kan in een persoonlijk gesprek, dat kan in een kleine groep maar ook in een breder verband. Dat is plaatselijk weer verschillend." Eppie: "Verder het dringende advies om binnen de eigen club eerst zoveel mogelijk draagvlak te creëren voordat je ons gaat benaderen."

Welke talenten heb je nodig als kerkcoach?

Cor noemt bescheidenheid, en heel veel professionaliteit. Eppie haalt Patrick Lencioni (Amerikaanse auteur van managementboeken) erbij: heel slim zijn in het onderhouden van relaties. "Vaak is er discussie over beleidsplannen in gemeenten. Die worden in de kast gelegd, het talent van de kerkcoach is er dan op gericht dat verder te brengen. Commitment te creëren, en ervoor te zorgen dat je als gemeente stappen zet om in de toekomst gemeente te zijn."

Wat is jullie drive? Waar worden jullie blij van?

Eppie: "Als de woordverklaring door mag gaan, zonder belemmeringen, ook financieel, en zonder dat emoties te hoog opspelen." Cor: "Ik ben in eerste instantie tevreden als we onnodige ellende hebben voorkomen. Meer positief uitgedrukt: als we best practices kunnen doorgeven, maatwerk kunnen bieden, oplossingen brengen, en dankbaar kunnen zijn als we service verlenen en dat het dan ook werkt."

Hoe zien jullie de toekomst van KerkDialoog?

Eppie: "Ik heb geen zicht op hoe de kerk eruit komt te zien; vanuit het werk als kerkcoaches is geen lijn te trekken. Misschien moeten we ons meer als accountants dan als kerkcoaches gaan opstellen, helpen saneren? De praktijk van dienstverlening aan kleinere of grotere geloofs-gemeenschappen zal nodig blijven. Intern kerkelijk, maar ook extern kerkelijk (bijvoorbeeld huiskamergemeenten)." Cor: "De cultuurhistorische en culturele betekenis van kerkgebouwen blijft belangrijk; we hebben vanuit het Evangelie wat te bieden en dat blijven we hebben. Alleen zal de vorm van gemeente-zijn steeds weer veranderen. Aan dat proces een bijdrage leveren, inspireert mij enorm."

Maak kennis met:

Cor Schaap

Ds. mr. J. C. (Cor) Schaap (Huisen, 1953) studeerde theologie in Utrecht, Groningen en Kampen, en daarna rechtsgeleerdheid in Leiden. Hij werkte jarenlang als gemeente-predikant in de Protestantse Kerk en in de Verenigde Protestantse Gemeente op Curaçao. Daarna was hij werkzaam als financieel adviseur en jurist in de bouwwereld. Momenteel heeft hij een eigen bureau voor algemene procesbegeleiding en mediation. Zijn specialismen, coaching en juridische advisering, zet hij vooral in voor kerkelijke gemeenten binnen en buiten de Protestantse Kerk. Sinds 2013 bundelt hij zijn verschillende achtergronden als Kerkcoach binnen KerkDialoog. Van zijn hand verscheen in 2013: 'Kerksluiting: einde of nieuw begin?'. In 2016 was hij hoofdredacteur van de jubileumbundel 'Geloven in Mediation'. Momenteel werkt hij aan een studie over mediation binnen de kerk en de kerkelijke rechtspraak/conflictoplossing. Zijn specialisaties binnen de kerk zijn: procesbegeleiding, vastgoed en kerkorganisatie, geldwerving, mediation en kerkrecht.

Eppie Klein

Ing. E. (Eppie) Klein (1955) studeerde bedrijfskunde aan de Christelijke Agrarische Hogeschool in Dronten. Daarna voltooide hij lerarenopleidingen in biologie, natuur- en scheikunde en volgde post-HBO trainingen in arbeidsrecht, bedrijfskunde, coaching en mediation. Hij startte zijn carrière in het onderwijs, als docent, maar al snel in verschillende leidinggevende functies: directeur, (con-)rector, lid van de raad van toezicht en - tot op de dag van vandaag - bestuursvoorzitter/bestuurder. Hij heeft ruime bestuurlijke en politieke ervaring, als gemeenteraadslid, lid van de Provinciale Staten in Gelderland (waar hij tussen 2011 en 2015 plaatsvervangend commissaris der Koning(in) was en de commissaris vanwege diens ziekte veelvuldig verving) en (interim) burgemeester van Lingewaal en Renkum. Momenteel is hij directeur-eigenaar van het organisatieadviesbureau ECM dialoog waar hij ook zelf coachings- en mediation trajecten begeleidt. Daarnaast is hij o.a. directeur/bestuurder a.i. van een tweetal scholengemeenschappen en plaatsvervangend algemeen examenleider staatsexamens in het Voortgezet Speciaal Onderwijs.

Synode besluit over onder andere mobiliteit predikanten

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Protestantse Kerk in Nederland

Op 20 en 21 april vergaderde de Generale Synode van Protestantse Kerk in Lunteren. Er stonden diverse belangwekkende zaken op de agenda, zeker ook voor kerkrentmeesters. Het waren twee intensieve dagen.

Benoemingen

Benoemingen vinden altijd achter gesloten deuren plaats. Maar daarna is er de witte rook. Donderdag 20 april konden de volgende besluiten worden meegedeeld.

Ingestemd is met de voorgenomen benoeming tot hoogleraar Dogmatiek aan de Protestantse Theologische Universiteit: Dr. P.M. Wisse (in de a.s. vacature van prof. dr. J. Muis). Ingestemd is met de voorgenomen benoeming tot lid van de Raad van Toezicht aan de protestantse Theologische Universiteit: Dr. A. van Nieuwpoort.

Tot voorzitter van het Generale College voor de Kerkorde is aangewezen: Mw. mr. dr. H. Evers. Tot voorzitter van het Generale College voor de Toelating tot het ambt van predikant is aangewezen: Ds. H. Spoelstra. Tot voorzitter van het Generale College voor het Opzicht is aangewezen: Ds. G.A. Trouwborst.

Prof. dr. Beatrice de Graaf: veiligheid

Op 20 april hield prof. dr. Beatrice de Graaf een inleiding over veiligheid in de wereld, en volgde er een gesprek in de synode over dit onderwerp. Op de website van de Protestantse Kerk is een goede samenvatting van haar toespraak te vinden (www.protestantsekerk.nl).

Kerkordelijke voorstellen

Ondertussen werden er diverse kerkordelijke voorstellen

behandeld, waaronder aanpassingen van ordinantie 11. De gedane voorstellen werden door de synode overgenomen. De bedoeling is dat er een Generaal College voor de Behandeling van Beheerszaken komt. Op de website van de VKB (www.kerkrentmeester.nl) is er meer over te lezen.

Mobiliteit predikanten

De synode heeft vrijdag 21 april jl. het besluitvoorstel met de zestien onderdelen in verband met de mobiliteit van predikanten nagenoeg ongeschonden overgenomen. Uiteindelijk stemden slechts 13 synodeleden (van de 75 aanwezige synodeleden) tegen het voorstel, dat door een Werkgroep Mobiliteit was voorbereid (waarin ook de VKB participeerde) en dat door het moderamen van de synode was overgenomen.

Wat is er in de oorspronkelijke voorstellen gewijzigd?

- Overal waar 'mobiliteit' stond is dit vervangen door 'mobiliteit en flexibiliteit'.
- De classis kan geen beleidsmatige randvoorwaarden 'stellen', maar wel 'aanbevelen'.
- Overal waar de voorstellen financiële gevolgen hebben, moeten die duidelijk worden gemaakt door de Beheercommissie centrale kas predikantstraktementen, voordat de synode de kerkordevoorstellen definitief vaststelt.

Verder zijn er naar aanleiding van de bespreking van het onderwerp 'mobiliteit en predikant' door de synode nog vijf moties aanvaard:

- een opdracht tot onderzoek naar verdringing op de arbeidsmarkt door emeriti;
- de uitspraak dat langdurige verbintenissen in zichzelf geen significant probleem vormen;

Links boven: de synode besluit over de benoemingen

Rechts boven: scriba René de Reuver over mobiliteit predikanten

Links onder: Prof. dr. Beatrice de Graaf over veiligheid in de wereld

- de uitspraak dat het een ongewenste taakverzwaring is en dat het te veel sturing suggereert als classae elke vier jaar een inventarisatie gaan maken van de vitaliteit van de gemeenten (ledental, kerkgang, gebouwenbezit, bestuurskracht, pastorale bezetting);
- een opdracht aan het moderamen om met een deelnotitie te komen waarin alle voor- en nadelen van wel of geen ambtswoning worden geschetst, zowel voor predikanten (fulltime en parttime) als gemeenten;
- de uitspraak dat predikanten moeten inspelen op steeds meer deeltijdplekken, maar dat gemeenten dat ook moeten doen door eraan mee te werken dat dat predikanten door het combineren van verschillende verbintenissen aan een omvangrijker dienstverband kunnen komen (ook meer losse verbintenissen naast elkaar zonder dat de betrokken gemeenten samenwerken).

Federatie van Diaconieën

Vrijdag presenteerde de Federatie van Diaconieën samen met Kerk-in-Actie de resultaten van een onderzoek over de toekomstgerichte diaconie. Hoe spelen diaconieën in op de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen. Er werd met veel waardering in de synode over deze diaconale inzet gesproken. De brochure over het onderzoek is te bestellen bij de Federatie van Diaconieën.

Spotje Kerk-in-Actie

Kerk-in-Actie kwam ook nog op het podium in verband met het TV spotje in de tijd rond Pasen. Dat was bedoeld om de naamsbekendheid van Kerk-in-Actie te vergroten en te laten zien waar Kerk-in-Actie voor staat: 'wij geloven in delen'. Alleen de vorm waarin dat werd verbeeld riep

veel (ook en vooral negatieve) reacties op: een dominee in ambtsgewaad die een iconische afbeelding van Jezus verscheurt en de snippers in de rondte werpt, die vervolgens neerkomen bij de diaconale projecten van de kerk. Op zich wel te duiden: Jezus' lichaam werd verbroken, en wordt in het Avondmaal gedeeld. Daaruit komt een diaconale roeping voort. Tegelijk deed en doet het verscheuren van een portret zeer. Ook in de synode werd er verschillend op deze communicatie-actie gereageerd.

Categoriaal pastoraat

Tenslotte kwam er een nota over categoriaal pastoraat aan de orde. Niet in besluitvormende zin, maar bezinnend. Vooral de pastoraten die door de kerk (of interkerkelijk) worden gefinancierd (studenten, doven, varenden, luchthaven) waren doordacht in een nota van de hand van ds. F. Tjeerdsma. Teruggang in middelen noopt tot keuzen. In de nota werden beredeneerde keuzemogelijkheden toegelicht. De synode nam er kennis van. In de novembervergadering zal het gaan om besluitvorming en komen ook de andere vormen van categoriaal pastoraat (niet gefinancierd door de kerk, zoals bij justitie, defensie, en in de zorg) aan de orde.

Solidariteitskas: doe er een beroep op!

Tekst Nico Belo, voorzitter Commissie Steunverlening **Beeld** Beeldbank Protestantse Kerk

De meeste gemeenten in de Protestantse Kerk zijn prima in staat om zich financieel te redden. Soms is echter hulp nodig om een noodzakelijke voorziening te realiseren. Een bijdrage uit de Solidariteitskas, in de vorm van een subsidie, kan dan uitkomst bieden.

Sommige gemeenten lopen tegen grenzen aan. Aan ideeën ontbreekt het niet, wel aan bijvoorbeeld menskracht of geld. Voor deze gemeenten is de Solidariteitskas. Gemeenten met een doordacht en financieel onderbouwd plan kunnen een beroep doen op ondersteuning vanuit deze kas. Gemeenten uit het hele land dragen bij aan dit fonds met een bedrag van 5 euro per belijdend gemeentelid per jaar. Een deel van het geld wordt besteed aan vormen van pastoraat, zoals dovenpastoraat en koopvaardijpastoraat. Het grootste deel gaat op aan steun voor gemeenten.

Verantwoord solidair

Het geld in de Solidariteitskas moet zo verantwoord mogelijk besteed worden. Daarom beoordeelt een commissie, bestaande uit gemeentelieden vanuit de breedte van de

Protestantse Kerk, op zorgvuldige wijze de aanvragen om steun (subsidie). Om dit zo goed mogelijk te doen wordt een formulier met vragen ter voorbereiding van de aanvraag om subsidie toegestuurd. Voor de commissieleden moet duidelijk worden of een gemeente terecht een beroep doet op de Solidariteitskas. De vragen op het formulier gaan onder meer over de visie en het beleid van de gemeente (wat wil de gemeente met het oog op de toekomst?) en over de financiële situatie van de gemeente (waarom zou een gemeente hun plannen of activiteiten niet zelf kunnen betalen?). Door het Bureau Steunverlening worden de aanvragen zo inzichtelijk mogelijk voorgelegd aan de Commissie Steunverlening. Op grond daarvan komt de Commissie, die vijf keer per jaar vergadert, tot een besluit.

Het gaat om mensen!

Waarvoor kan subsidie aangevraagd worden? De Commissie Steunverlening volgt hierin graag het beleid van de synode. Voorkeur heeft het werk dat ten goede komt aan mensen in de gemeente. Het gaat meer om mensen dan om stenen. Het gaat meer om gemeenteopbouw dan om gebouwen. Maar laten we nuchter zijn: je kunt als gemeente ineens omhoog zitten. Er is een vervelende lekkage, het orgel kreunt, steunt en bezwijkt bijna, de kerk moet nodig gerestaureerd worden. Die investeringen kunnen het beschikbare budget fors te boven gaan. Investeren zou betekenen dat de gemeente veel te weinig geld in kas houdt om het lopende gemeentewerk te financieren. Zo'n situatie kan voorgelegd worden aan de Commissie Steunverlening. In de vergadering

van deze commissie wordt wel de vraag gesteld: hoe noodzakelijk is dit gebouw voor het functioneren van de gemeente? Of: als de gemeente niet meer kan beschikken over dit orgel – houdt de gemeente dan op te bestaan? Deze vragen beantwoorden is lastig. De antwoorden beoordelen is nog ingewikkelder. Er wordt ook gekeken of de gemeente echt steunwaardig is en het dus echt niet zelf kan financieren.

Wat nog meer?

Wat steunt de Commissie Steunverlening nog meer? Met het geld uit de Solidariteitskas stimuleren we bij voorkeur aanvragen die de vitaliteit van een gemeente bevorderen, of projecten die een gemeente helpen bij het zoeken naar een relevante verbinding tussen gemeente en samenleving.

Ook over samenwerking tussen gemeenten is de commissie enthousiast, en dan met name de samenwerking vanuit een zoektocht waar gemeenten elkaar in een regio kunnen versterken. Dat proces is niet eenvoudig. Het is aftasten en zoeken,

met behoud van de eigen gemeentidentiteit. In de praktijk blijkt dat gemeenten bij zulke processen professionele begeleiding nodig hebben. Daar heeft de Commissie Steunverlening geld voor over. Ze ziet ook graag projecten tegemoet die op een innovatieve manier mensen rond de kern van gemeentezijn verbinden. In de projectbeschrijving wordt dan helder aangetoond waarin het vernieuwende zit en waarin dit project zich onderscheidt van het bestaande gemeentewerk. Daarnaast draagt ze graag bij aan revitaliseringsprocessen. Daarbij is hulp nodig van een professional die, samen met de kerkenraad, leiding geeft aan een bezinningsproces om weer perspectief voor de gemeente te krijgen. Iemand die goede vragen kan stellen om te komen tot een 'revitaliseringsplan'. Voor die begeleiding kan een beroep gedaan worden op de Solidariteitskas.

Aanvraag en toetsing

Soms horen we dat er in gemeenten gezocht wordt over het invullen van de vragenlijst ter voorbereiding van de aanvraag tot steun. We hebben

hier begrip voor. In navolging van Kerk 2025: Waar een Woord is, is een weg, willen we zoeken hoe we onze verantwoordingsmethodiek kunnen vereenvoudigen. We blijven er wel scherp op hoe we kunnen verantwoordwoorden dat we een aanvraag uit gemeente X honoreren en een aanvraag uit gemeente Y afwijzen. De toetsing zal niet oppervlakkig worden, wel 'to the point'. We willen ons ook op een transparante wijze verantwoordwoorden tegenover de synode. Een aanvraag doen kost even tijd. Een goed onderbouwde aanvraag maakt het voor de Commissie Steunverlening gemakkelijker om te komen tot honorering. Mensen gaan voor stenen! Een subsidie is niet bedoeld voor financiële verrijking van een gemeente of voor een potje achter de hand. Een bijdrage bedoelt een verdieping in en verrijking van het werk in het kader van gemeentebouw. We zien uw aanvraag graag tegemoet!

Meer informatie over het indienen van de aanvraag vindt u op www.protestantsekerk.nl/subsidie

MAANDELIJKE CARTOON

COLLEGES KIEZEN NIEUWE LOCATIE VOOR HUN KERKRENTMEESTERS...

ENERGIE VOOR KERKEN

Bedankt voor uw deelname!

Ruim 3.500 kerken en kloosters doen al zes jaar mee met het inkoopcollectief Energie Voor Kerken.

Dankzij uw deelname kopen we gezamenlijk voordelig groene energie in bij Greenchoice, de energieleverancier van het collectief.

Uw voordelen

- Scherpe groene energietarieven (100% Nederlandse wind en gas: Gold Standard certificaten)
- Uitstekende contractvoorwaarden
- Transparante dienstverlening
- Optimale persoonlijke service

Ook interesse?

U kunt maandelijks instappen in het collectief. Kijk voor meer informatie op www.energievoorkerken.nl of neem contact op met Sonja Boer van Hellemans Consultancy: 030 767 01 21 / boer@hellemansconsultancy.nl

Het collectief Energie Voor Kerken is een initiatief van CIO-K in samenwerking met energie adviesbureau Hellemans Consultancy.

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN & TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

INRICHTING KERKINTERIEURS - RESTAURATIE KERKINTERIEURS

Wij leveren kerkinterieurs op maat, van klassiek tot modern.

Zoals een preekstoel, lessenaar, knielbank, doopvont, collectezakrekken of liturgisch centrum.

BIJ ONS KUNT U REKENEN OP KWALITEIT EN VAKMANSCHAP.

CONTACT
Asserstraat 59
9451 TA Rolde

0592 - 24 32 39
www.inhout-meubels.nl
info@inhout-meubels.nl

kerkarchitect.nl

nieuwbouw | renovatie | uitbreiding | interieurontwerp

De ambachtelijke bouwer

Den Hoed Aannemers B.V.
Bergambacht 0182 - 351 225

Gespecialiseerd in restauratie en onderhoud van uw kerkgebouw

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Hendrik Wouter Rijksen,
Houten, 62 jaar organist

GOUD

toegekend aan:

Jan Klaasse, Epe, 36 jaar koster

ZILVER

toegekend aan:

Marten Cornelis Palstra, Amsterdam,
36 jaar diverse functies

Petronella Wilhelina Stam,
Angeren, 25 jaar organiste

Dirk Marinus Poortvliet,
Babyloniënbroek en Hill,
25 jaar organist

Arie van Vliet,
Bodegraven, 25 jaar organist

Gialt de Jong,
Niekerk-Olderkerk-Faan-
Enumatil, 26 jaar organist

Piet Verbaas, Numansdorp, ruim
20 jaar ledenadministrateur

Dirk Verweij, Sliedrecht,
21 jaar koster

Pieter Bechthum, Stad aan 't
Haringvliet, 26 jaar organist

Jan Bezuijen, Stad aan 't
Haringvliet, 25 jaar organist

Pieter Brands, Urk, ruim
25 jaar organist

BRONS

toegekend aan:

Jacoba Francisca Antonia
Maria Molenaar-Juffermans,
Lisse, ruim 10 jaar koster

Hendrik Post, Urk, 13 jaar koster

Auke van Slooten, Urk,
13 jaar organist

H.W. Rijksen, Houten

A. van Vliet, Bodegraven

J. Klaasse, Epe

P. Verbaas, Numansdorp

M.C. Palstra, Amsterdam

Dirk Verweij, Sliedrecht

P.W. Stam, Angeren

*Pieter Bechthum en Jan Bezuijen,
Stad aan 't Haringvliet*

*D.M. Poortvliet,
Babyloniënbroek en Hill*

■ Koninklijke onderscheiding voor Wim Jurg

Op zondag 29 januari ontving Wim Jurg een Koninklijke Onderscheiding voor zijn jarenlange vrijwillige inzet voor de Protestantse gemeente Stede Broec. In de periode tussen 2000 en 2016 vervulde hij een belangrijke rol in de restauratie commissie van de Oude Kerk en bij de herinrichting van de kerketuin.

Vanaf 2004 was hij penningmeester van het College van Kerkrentmeesters, waardoor hij in 2005 intensief betrokken was bij de fusie tussen de Hervormde gemeente en de Gereformeerde gemeente tot de Protestantse Gemeente Stede Broec. Als penningmeester zorgde hij ervoor dat een groot deel van de subsidie voor de restauratie van de toren in één keer werd uitbetaald, zodat de kerk minder problemen had om het geheel te kunnen financieren. Daarnaast was hij actief betrokken bij het beleid om het gebouw ook voor andere gebruikers open te stellen; als trouwlocatie en de jaarlijks terugkerende lintjesregen.

De kerk beheert ook de begraafplaats "Broekerhaven" en hiervoor heeft Wim Jurg op de zijn bekende wijze structuur aangebracht in het financieel beheer. Ook verzorgde hij de restauratie en het beheer van het 'knekelhuisje' op de begraafplaats.

De heer Jurg ontving de onderscheiding in de Oude Kerk uit handen van burgemeester Van Beek.

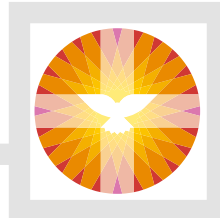
EREPENNING VKB

toegekend aan:

Hubrecht Waverijn,
Krabbendijke, 56 jaar organist

H. Waverijn, Krabbendijke

PKN Onderscheidingen

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Jan Albert Hoefman,
Bredevoort, 60 jaar diverse functies

J.A. Hoefman, Bredevoort

ZILVER

toegekend aan:

Sytze Harm Poelstra, Huizen, 20
jaar notulist wijkkerkenraad

S.H. Poelstra, Huize

Aly Klazina Jeltina van
Veen-Koelma, Oldemarkt-Paasloo,
25 jaar leidster zondagsschool

Harm-Jan Inkelaar,
Oudenbosch, 25 jaar predikant

Charlotte Inkelaar- de Mos,
Oudenbosch, 25 jaar predikant

*H. Inkelaar en C. Inkelaar-
de Mos, Oudenbosch*

Op de hoogte blijven?

Kijk op dan op onze website
www.kerkrentmeester.nl.

Hier vindt u de meest actuele
informatie op het gebied van
kerkrentmeesterlijk beheer.

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelveenweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

BELANGENBEHARTIGING

DIENTVERLENING

KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Mercer/Marsh, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERVING:**
materiaal voor de Actie Kerkbalans, eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDERSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
kerkelijke onderscheidingen bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95' | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600
info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid
- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering

Uw contactpersoon:

Dimfie van Sundert

010 40 60 520

info.vkb@mmc.com

Uw contactpersoon:

Sai Fong Lam

010 40 60 962

info.vkb@mmc.com

